45 ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 200 Կ. ՊՈԼԻՍ 11/24 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1901 13 ՌԱՄԱԶԱՆ 11 ՔԵԱՆՈՒՆԻ ԷՎՎԷԼ 1317 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ

10 ՓԱՐԱ

ՄԱՆԶՈՒՄԷԻ ԷՖՔԵԱՐ

10 ՓԱՐԱ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

MANZOUMÈ-I-EFKIAR
JOURNAL ARMÉNIEN
QUOTIDIEN, POLITIQUE, FINANCIER ET LITTÉRAIRE
Directeur-Propriétaire
OHANNÈS F. KAÏSÉRIAN
38, *Grand' rue de la S. Porte*, 38
Constantinople

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ՔԱՅՍԵՐԵԱՆ
Առ որ կ'ուղղուին ամէն տեսակ գրութիւններ։

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Պապը Ալի ճատտէսի, 38

Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ ետ չեն տրուիր։

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 ղշ.	50
Գաւառներու համար	108 ղշ.	60

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 ղրուշ։
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ։

منظومهٔ افكار
صاحب امتياز و مدير مسئولی
اوهانس فريد قيصريان
مطبعه و اداره خانه سی
باب عالی جوارنده ۳۸ نومرولی دائرهٔ خصوصیه

ՁՄՐԱՆ
ԵՐԿԱՐ ԳԻՇԵՐՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԵՐ ԲՈԼՈՐՈՎԻՆ

ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՆԸ

Շարունակելով մէկտեղ ՔԱՍԻՄԻ չորրորդ էջի ստեմային կեանքէն քաղուած վէպը, որ օրը օրին իրեն հետ կը քաշէ արդէն ընթերցողներու ձիգ հետաքրքրութիւնը և որուն համար գրեթէ ամէն օր համակրական և շնորհաւորական նամակներ կը ստանանք ամէն կողմէ, շարունակելով մէկտեղ մեր Թուրքերէն բաժնին Թերթօնը՝

«ՊԻՐ ՍԷՐՍԷՐԻ»ն,

որ նաեւ բազմաթիւ հետաքրքիրներու խումբ մը բոլորած է իր չուրջը, յառաջիկայ շաբաթ օրուընէ կը սկսինք, առաջին էջի վրայ, մեր բոլորովին նոր Թերթօնը, բայց Թերթօն մը՝ որ իր ԵՂԵՌՆԱԿԱՆ և ՅՈՒԶՈՒՄՆԱԼԻՑ տեսարաններովը, իր այլազան փուլերուն սառած յաջորդական հետաքրքրաշարժութիւններովը, քիչ առնէն սահմանուած պիտի ըլլայ արտաքոյ կարգի եռանդ մը առաջ բերելու մեր օտար կեանքէ առնուած Թարգմանուած ու Թերթօններու գրականութեան մէջ։

Այդ Թերթօնը որ

ԺԱՎԷԼ
ՓՈՂՈՑԻՆ ՈՃԻՐԸ

վերտառութիւնը կը կրէ, մեզի հարկ չի Թողուր որ իր վրայ երկարօրէն խօսինք, քանի որ առաջին օրէն իսկ այն անձկութիւնը որ պիտի սառեցնէ իրեն հետեւող ընթերցողներուն մէջ, բաւական զօրաւոր պիտի ըլլայ ապացուցանելու անոր մագնիսական կարողութիւնը։

Առաւելութիւնը որ մէկէն ի մէկ պիտի երեւայ Թերթօնի ընթացքին մէջ, առիկա՝ հեռու Մօնթէքէնի մը կամ Բօնսօն տիւ Թէրայլի մը տափակութիւնները ըլլալէ, գրական հրապոյրն է, այն հեշտ արձակը՝ որ կրկնապէս ախորժելի, ու կրկնապէս անուշ պիտի դարձնէ վէպին ընթերցումը։

Այս է պատճառը որ, վէպին հեղինակը, նոր մը,

ԿՈՐՕՆ

մ՚ինքն գրական ընդունելութիւն մը գտած է եւրոպական Թերթերուն մէջ իր շատ մը նոր գործերովը, որոնցմէ մէկը արդէն պատիւը կը վայելէ հիւրընկալուելու Բարիզի ամէնէն գրական օրաթերթին, «Ժուռնալ»ի մէջ։

Այս է պատճառը որ նոյն իսկ իր այս

ԺԱՎԷԼ
ՓՈՂՈՑԻՆ ՈՃԻՐԸ

սկսած է Թարգմանուիլ Թուրք ամէնէն գրական շաբաթաթերթին՝ «Սէրվէթ-ի-Ֆիւնուն»ի մէջ, որուն այս առթիւ Բէքիւժը երեք կրկնապատկուած է, հակառակ իւրաքանչիւր Թիւը 100 փարայ արժելուն։

Յառաջիկայ շաբաթէն ուրեմն պիտի սկսինք Թարգմանել մենք ալ այդ

ԺԱՎԷԼ ՓՈՂՈՑԻՆ ՈՃԻՐԸ
ՈՃԻՐԸ
ՈՃԻՐԸ
ՈՃԻՐԸ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԼՈՐՏ ՌՈԶՊԵՐԻ

Վերջապէս խօսեցաւ, և արտասանեց այն ճառը որուն կը սպասէր անհամբեր չէ Թէ միայն Մեծն Բրիտանիոյ հանրային կարծիքը, այլ ամբողջ քաղաքական աշխարհը։ Բայց, կ'արժէ որ առանց դեռ քննելու այդ ճառին մէջ առաջարկուած խորհրդածութիւնները ու պայմանները, յայտնենք անմիջապէս Թէ Ռոզպէրի զարմանքէ և յուսախաբութենէ զատ ո՛ և է երեւոյթի մը առելի չառաւ, մանաւանդ անոնց համար որոնք Մեծն Բրիտանիոյ ճշմարիտ բարեկամներն են և չեն խաբուիր ձեւակերպութիւններէ։

«Ձեւակերպութիւն» բառը յիշեցինք. արդարեւ բան մը ըսելու և գործ մը տեսնելու այս միջոցը գործունէութեան ընտրելագոյն պայմանը նկատուած է անոնց համար, որք անկեղծ ըլլալու համարձակութիւնը և առաքինութիւնը չունին։

Շատեր մինչեւ իսկ իրենց կեանքին բեր բոլորը ըմբռնած են ձեւակերպութիւններու մէջ ամենէ առելի վարպետ հանդիսանալը։ Լորտ Ռոզպէրի այդ կարգի խորհողներէն մին է, և որքան որ ո և է ջանք չէ խնայած լուրջ գոյն մը տալու խօսքերուն, խիստ քիչեր խաբուած են իր ճառամարտութիւններէն։

Դիւանագիտական համեստութիւնը կը պահանջէ որ քաղաքագէտ մը իր ապագայ խօսելիք ճառին համբաւը նախապէս ինքը անձամբ պատրաստելու չջանայ։ Բայց Ռոզպէրի արհամարհելով սովորական քաղաքագէտներուն հետեւած ուղղութիւնը, ծանոյց ամբողջ աշխարհին Թէ մեծ ճառ մը պիտի արտասանէ Չէսթէրֆիլտի մէջ...։ Ինչպէս քիչ մը վերը յայտնեցինք, ամէն մարդ կը սպասէր այդ ճառին... Ռոզպէրի պիտի խօսէր, Ռոզպէրի պիտի խօսի, Ռոզպէրի պիտի փրկէ Անգլիան իր դժուարին կացութենէն, Ռոզպէրի՛ն, այն բարձր և հանճարեղ դիւանագէտը... Վերջապէս — փա՛ռք — Ռոզպէրի խօսեցաւ, և յայտնեց Թէ պատրաստ է մատուցանել իր ծառայութիւնները իր սիրական երկրին, այսինքն ստրանալ Սալիզպըրիի ժառանգութեան։ Այս առաջարկն է միայն զոր կ'ընէ Ռոզպէրի իր հայրենակիցներուն, ազատելու համար Բրիտանական Առիւծը Հարաւային Ափրիկէի ճանկերէն...։

Ռոզպէրիի բուն նպատակը այս կերպով յայտնելէ ետք, կ'արժէ որ մօտէն քննենք իր ճառին գլխաւոր գիծերը։ Տարակոյս չկայ Թէ Կլատըսթօնի դահլիճին փայլուն նախարարը իրաւունք ունի երբ կ'ըսէ Թէ պատերազմը շարունակել պէտք է քանի որ անգամ մը սկսաւ, սակայն միեւնոյն առեն ո և է առիթ չկորսնցնել խաղաղութիւնը վերստին հաստատելու համար։ Բայց այս գաղափարը կը տկարանայ երբ Ռոզպէրի կը յաւելու Թէ, այդ առիթը Պօէրներու կողմէն պէտք է տեղի ունենայ։ Չէզոք խորհողները պիտի ըսեն անշուշտ Թէ քանի որ Անգլիա կը փափաքի հաշտութիւն կնքել, ինքն ալ առաջարկներ ընելու պարտականութիւնը ունի. այս պարագային Ռոզպէրիի այս մասին տուած խրատները վստահութիւն չեն ներշնչեր։ Եւ արդէն, քանի որ Ռոզպէրի անկախութիւն շնորհել չուզեր Հարաւային Ափրիկէի հանրապետութիւններուն, Պօէրները պիտի շարունակեն կռուիլ մինչեւ որ իրենց բոլոր ուժերն սպառեն։ Ասկէց զատ, ենթադրելով որ Պօէրները, Ռոզպէրիի առաջարկած ինքնօրինութիւնը կամ կէս անկախութիւնը (սէլֆ կովէռնըման) ընդունին, այդ առաջարկը միմիայն Ռոզպէրիի համար նոր կրնայ համարուիլ, քանի որ Թէ՛ Սալիզպըրի և Թէ Չէմպըրլէյն մէկէ առելի պարագաներու մէջ յայտնած են Թէ պատրաստ են միենոյն քաղաքական առանձնաշնորհումները տալու Թէ Պօէրներու և Թէ Պիւրկէրներու։ Հետեւաբար Ռոզպէրիի այդ մասին ըսածները աւելորդ են։

Երկրորդ, Ռոզպէրի կը յարէ Թէ ազգային կուսակցութիւնը պէտք է ձգէ այլ եւս Իռլանտական խնդիրը և դադրի պաշտպանել այդ կղզւոյն շահերը, որովհետեւ «Իռլանտացիները թշնամիներ են»։

Ռոզպէրիի այս խորհրդածութիւնը բոլորովին անհիմն է։ Ցերրաւի Իռլանտացի երեսփոխանները մեծ պայքար կը մղեն անգլիական ներքին քաղաքականութեան դէմ, բայց ոչ Թէ այլ եւս բրիտանական Թագաւորութեան մէկ գլխաւոր մասը չկազմելու, Բրուսէլլի անգթութեանց արդիւնքն եղող անհաւասարութիւններուն վերջ տալու համար։ Ոչ Թէ միմիայն Իռլանտացիք անսովոր կը գտնեն իրենց կայութիւնը, այլ բոլոր քաղաքակրթեալ աշխարհն ալ երեւակայելու է Թէ Իռլանտա մայրերկրէն անբաժան ըլլալով մէկտեղ, ո՛չ Թէ միայն բուն Անգլիոյ՝ Սկովտիոյ և Կալլէսի բնակիչներուն տուրքերուն ենթակայ է, բայց իրաւունքներէն զուրկ է, այլ բրիտանական կայսրութեան հեռաւոր անդամները գտնուող՝ օրինակի համար Քանատայի և Աւստրալիոյ չափ ալ տեղական ազատութիւն չի վայելեր։ Հետեւաբար երբ Ռոզպէրի կ'ուրանայ Իռլանտացւոց իրաւունքները, ուրացած կ'ըլլայ բուն իսկ ազատական կուսակցութեան ամենէն առելի նախնական համարուող սկզբունքներն ալ։

Այս նկատումներէն զատ, դիւրաւ պիտի կրնանք մտածել Թէ, Լորտ Ռոզպէրի որ կը պարծենայ իր դրական քաղաքականութեամբը, դրական կերպով (ո՛չ Թէ զգացողական) ասպարէզ կը գտնուի Իռլանտացւոց դէմ։ Այս վերջինները եթէ ատելութեան բնական զգացում մը ունին Անգլիացւոց դէմ, այս ատելութիւնը և ոխը գրեթէ միշտ տեսական հանգամանք ունեցած է և ունի, բան մը որ նուիթապէս երբեք չի վնասեր անգլիական շահերուն։

Արդեօք ատելութեան ո՞րպիսի ոգւով՝ այդ կեղծ ազատականը մոռնալով Իռլանտացի զօրաց Հարաւային Ափրիկէի արդի պատերազմին մէջ մատուցած հոգիի և մարմնի զոհողութիւններն ու անձնուիրութիւնը, կուզայ անջատել այդ զօրաց վերաբերեալ սեւին չահերը՝ բրիտանական կայսրութեան չահերէն։

Դիտել պէտք է Թէ, չէ Թէ միայն Ռըտվէրս Պըլլէրի օրով և հիմակ ալ, Իռլանտացի լորտ Ռոպէրթսի հրամանատարութեան միջոցին ալ Իռլանտացիները ամէնէն առելի պօէր Թնդանօթներուն առարկան եղած են։ Ռոզպէրի կը յաւելու Թէ որքան որ «մեր աչքերը դէպի լուսաւորները պէտք է ուղղուին, մոռնալու չենք որ մեր ոտքերը հողին կը դպչին։» Այո՛, այս սկզբունքը շատ ճշմարիտ է, բայց շատ ալ անորոշ է։

Նախկին Կլատսթօնեանն ըսել կ'ուզէ Թէ Անգլիացւոց յառաջդիմութիւնները պէտք է հետզհետէ կատարուին, ատրիճանաբար, բան մը զոր չեն դադրիր ըսել անգլիացի պահպանողականները, մէկ դարէն ի վեր։ Արդ, որքան որ ալ Լորտ Ռոզպէրի խորագէտ ըլլայ, չի կրնար մեզ հաւատացնել Թէ, իր այս խօսքերը պարզ ձեւակերպութեան մը արդիւնքը չեն։ Եթէ Իռլանտացւոց վիճակին հետզհետէ բարւոքումը յառաջդիմութիւն մը պէտք է նկատուի, տարակոյս չկայ Թէ այս բարւոքումը իրական ըլլալու համար, նախ հողային՝ այսինքն հիմնական անհաւասարութիւնը պէտք է վերցնել։ Առանց այս կէտին կարգադրման, իռլանտական խնդիրը ըստ չի կորսնցներ իր կարեւորութիւնը, և Անգլիացիք չէ Թէ «կատարեալ բարենորոգումները կատարեցինք» չեն կրնար ըսել, այլ նոյն իսկ ատրիճանաբար բարենորոգումներ ըրած ըլլալու գաղափարն ալ չեն կարող ունենալու։

Լորտ Ռոզպէրի, Սալըզպըրի դահլիճին Թուլութիւնը և տկարութիւնը, ինչպէս նաեւ հեռատես չըլլալը յիշելէ վերջ—բան մը զոր հազար անգամ կրկնած են Հանրի Քէմպպէլ Պէնըրմէն, Մօրլէյ, Վիլեմ Հարքուրթ, եւայլն—կ'ըսէ Թէ, ցամաքային Եւրոպիոյ Անգլիացւոց դէմ ունեցած ատելութեան տեղի չտալու համար, Մեծն Բրիտանիա պէտք էր, դիւանագիտական նօթերով պարզել օտար տէրութեանց պատերազմին պատճառները։ Ռոզպէրիի այս խորհրդածութիւնը իր ճառին ամէնէն տկար կէտը կը կազմէ, քանի որ կը յուսայ, և կամ յուսալ կը ձեւանայ Թէ այդպիսի Թղթակցութեան մը կրնար այդ ատելութեան առջեւն առնուլ։ Որքան միամիտ կարծիք... Ռոզպէրի չի գիտե՞ր Թէ, ցամաքային Եւրոպիոյ հանրային կարծիքին Անգլիացւոց դէմ ունեցած Թշնամութեան բուն պատճառը, Չէմպըրլէյններու, Միլնէրներու քաղաքականութիւնն է։ Եւ քանի որ մեզ համար խիստ բնական է ենթադրել Թէ գիտէ, ինչու միեւնոյն վայրկենին իր առաջարկին կարեւորութիւնը անհետացնել կ'ուզէ, փափաք յայտնելով որ Չէմպըրլէյն և Միլնէր շարունակեն իրենց պաշտօնը։ Մէկ խօսքով Ռոզպէրիի ճառը՝ պահպանողական նախարարներուն երկու տարիէ ի վեր ըսածներուն պարզ կրկնութիւն մըն է, և եթէ առելի հանգամանք մը ունի, այն ալ այդ Լորտին ազատական կուսակցութենէն վերջնականապէս զատուիլը, կէս ազգայնական՝ կէս պահպանողական խառն կուսակցութիւն մը կազմելու փափաքին հրապարակաւ արտայայտութիւնն է։ Երթայ բարեա՛ւ իր նոր ուղղութեանը մէջ, բայց Թող չյաւակնի առելի քաղաքական անկեղծ ոգի մը կրել իր մէջ։

Ա. Տ. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ

ԹԱՂԱՅԻՆ ԱՐՁԱԳԱՆԳ

ԿԱՏԱԿԵՐԳԱԿԱՆ ՆԻՍՏ ՄԸ

Ժամանակէ մը ի վեր Իւսկիւտար Նոր Թաղի մէջ եկեղեցապատկան գործերուն շուրջ անըմբռնելի տակնուվրայութիւն մը կար, որ երթալով Թաղին գլխուն փորձանքներ բերելու ատրիճանին հասաւ։ Սա 400 ոսկիի հրդեհը քիչ մը քիչ բան չէր. ամէնուն սիրտը Թունդ հանեց. ա՛լ ամէն մարդ անոր վրայ էր. Թաղին մեծ աղայէն մինչեւ պզտիկ աղան իրար անցած էին. Նոր Թաղական պիտի ընտրուէին. հինները դուրս ու նորերը ներս կը պտուէին։

Հին Թաղականներուն ուրիշ ճար չէր մնացած. քաշուելու էին։ Արդէն իրենց պաշտօնավարութեանը մասին անտեղի և կամ առելի ճիշդը տեղի պատճառներ չէր որ կը պակսէին. վարժարանին խնդիրը կը բաւէր իրենց անհոգութեան ու անտարբերութեան ցայտուն մէկ ապացոյցը ըլլալու։ «Մեր գլուխը ձգուած է», կ'ըսէին։ Ու մամուլն ալ խղճի պարտք մը սեպեց արձագանգ ըլլալ իրենց բողոքին։

Անցեալները անոնցմէ մէկը՝ յօդուած մը կարդացած ըլլալով. «Երէկուան տղան Թախրմ մը պօչ խօսքերով եկեր մեզի պան պիտի սորվեցնէ», կ'ըսէր։ Չեմ գիտեր Թէ այդ յօդուածը ինչո՞վ խմորուած էր որ ան՝ անհամ կը գտնէր։ Սակայն չէ՞ մի որ ամէն տղայ ինքնիրենը անհամ կը գտնէ այն ամէն խրատները որոնցմով զինքը եռ կեցնել կ'ուզեն իր սիրած և սակայն անպատեհ մէկ խաղէն, մինչդեռ անդին խեղքը գլուխը մէկը կը հիւանայ այդ խրատներուն վրայ։

Կիրակի օր մը, ցերեկին, գործի մը համար խորհրդարան գացի. Թող չի տուին որ ներս մտնէի. դռնփակ նիստ պիտի ընէին. բանալ գացի սպասելու համար, անոնց որ խորհրդարանին մէջ ձեռքերը շարժել սկսեր են. երթալով ձայները խառնուեցան, ամէն բան կ'իմացուէր ա՛լ. խօսքը քարոզչին և ուսուցիչներէն մէկուն վրայ կը դառնար. մէկը քարոզիչը կը նախատէր, միւսը՝ ուսուցիչներէն մէկուն համար. «Կովին մէկն է» կ'ըսէր, անոր համար որ դէմը եղած առենը բարեւ չի բռներ եղեր. երրորդ մը իր ընկերներէն մէկուն երեսն ի վեր. «Խապահաթը քեզի պէս պօչ մարդերը Թաղական ընողինն է» կը պօռար. ու ես անդին ինքնիրենս փոխադարձաբար կ'ըսէի։

Ինչպէս որ ըսինք խօսքերը տաքցան ու իրենք ալ մէկտեղ. — զովանալու համար պէտք եղաւ քիչ մը օդ առնել, և որովհետեւ դռնփակ նիստ ըլլալուն դուռը չէին կրնար բանալ՝ միաձայն հաւանութեամբ որոշեցին պատուհանները բանալ. ա՛լ պէտք չի կար բանալը կենալու. դէմի սրճարանէն ամէն բան կը լսուէր. և անոր համար էր որ սրճարանին մէջ խորհուրդին ամբողջական մարմին մը կազմուած էր, որուն կ'անդամակցէին փողին ի փողը ամէն Թաղեցի, և որ չատ առեն խորհրդարանին մէջ յուզուած խնդրոյ մը վրայ ինք իր որոշումը կուտար. ու այս անգամ ալ Թաղական աղաները, «Դուրս ելլե՞նք մի չելլե՞նք մի»ի վարանումին մէջ, այդ օժանդակ մարմինը իր վճիռը տուաւ, որուն համեմատ ամէնուն ալ փառաւորապէս ու հանդիսաւորապէս երկու անգամ կրծաք բարով ըսուեցաւ։

Բայց, քանի որ չիտակ խօսիլ որոշած եմ, պէտք է քննութիւն մ'ընել, Թաղականները խորհրդարանին պատուհանները բացած ըլլալնուն համար յանցաւոր պէ՞տք է նկատել զիրենք. քաւ լիցի. անոնք ամէն առեն իրենց ըրածին լաւ գիտակցութիւնը ունին, «դռնփակ» նիստ էր ըրածնին, ու ատոր համար դուռը կղպած էին։ Եթէ կուզէք, յանցանքը բառը չիմացողինն է. անոնք պատուհաններն ալ կը գոցէին եթէ «նիստ»ին անունը ըլլար «դռնփակ ու պատուհանափակ նիստ»։ Եւ ո՞վ կրնայ ըսել Թէ անոնք ցած ալ չխօսէին պիտի եթէ ըսուէր «դռնփակ պատուհանափակ և ցածաձայն նիստ»։ Անոնք ամէն օրէնք բառ առ բառ գործադրելու չափ խղճամիտ մարդիկներ էին, միայն քիչէն չատ հասկնալու կարողութիւնն էր որ կը պակսէր իրենց քով։

Սամուէլեաններ իրենց տունը Թաղին նուէր ըրեր են. ստ աղէկ. ապահովագրական ընկերութեան բոլսն ալ Թաղականներուն յանձներ են. ա՛ս ալ աղէկ.— սակայն մոռցեր են ըսելու որ պայմանաժամը լրանալուն՝ ապահովագրութիւնը նորոգելու հոգը իրենց անկ է. ստ եղա՞ւ մի ես։ Անկէ ալ ելլել ըսել որ Թաղականները յանցաւոր են— ամէն բանին չիտակը խօսիլու է։

Բան մըն ալ կար որ իրենց Թերթի մէկ կողմը կը յառկանչէր. անոնց ամէն մէկը միայն իր խելքը հասած բանին մէջը չէր որ կը մտնէր, անոնք դպրոցին ներքին կազմակերպութեան գործին ալ կը խառնուէին, մէկը կը պօռար. «Այս Թաղը մանկապարտէզի ինչ պէտք ունի, մեր ժամանակի սըղաքը հոգի չունէին». անդիէն ուրիշ մը առելի անհեթեթ խօսք մը կ'ընէր, և սակայն դպրոցի մը մարմին ինչ գաղափար կրնային յայտնել անանկներ՝ որոնց հմտութիւնը հացին օրան քանի փարա եղած ըլլալը՝ և կամ տան մը նորոգութեան համար ի՛նչ ծախք երթալը գիտնալէն անդին չանցնիր։ Իրենց մէջ կար Թէեւ, հակառակ ուսեալ մէկը չըլլալուն, վարժարանին սիրոյն հոգւով մարմնով աշխատող ալ, սակայն ինչ կրնար ընել այդ մէկ հոգին։

Անցեալները, մէկը՝ օրաթերթի մը մէջ կարգ մը հարցումներ ընելով իմեր հանած էր սա պարագան Թէ մեր ժողովուրդը սկզբունքէ զուրկ է։ Նոր Թաղի ժողովուրդը սակայն, սա վերջին ընտրութեան մէջ կրցաւ գէթ իր որ ատրիճանի սկզբունքի տէր ըլլալուն ցոյցտալուն մէկ ապացոյցը տալ՝ ընտրելով,— ան վերընտրելով անանկ խորհուրդ մը որ բուն անդամները հիմակուհիմայ կարող և գործունեայ անհատներ կ'երեւէին։

Կ'ըսուի Թէ առոնք՝ ամէնուն մտա խածնել տալու չափ սրտանց պիտի աշխատին եղեր. եթէ իրա՛ւ է, Թո՛ղ աչքս նային, ե՛ս տասը մատս մէկէն պիտի խածնեմ։

Զ. ՄԱՆՈՒԷԼԵԱՆ

ԱՆՏԱՆՈԹ ԱՇԽԱՐՀԷ

ԼՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

(Փ. Լ. Վերլ)

Չինարէն լրագրի մը իւրաքանչիւր Թիւին գինը ամբողջ մրցումի հրաւէր մըն է(*), իսկ գին ունենալով գրեթէ 3 ու կէս սանթիմ, և «Քին Պաօ»ն նոյն իսկ մէկ սանթիմէ առելի չ'արժեր։ Չինական Թերթերը բառին սառայ տառումով բաժանորդներ չունին. ասկից զատ Թերթերը բօսիթով չեն ղրկուիր, որ իւրաքանչիւր Թիւին համար գնէ 2 ու կէս սանթիմ ծախք պիտի պահանջէր։ Ամէն քաղաքի մէջ ամէն մէկ Թերթ իր մէկ կամ երբեմն երկու ներկայացուցիչները կ'ունենայ, որոնք Թերթը ընթերցողին բնակարանը կը տանին։ Եւ այս գործակալներուն է որ ամսէ ամիս լրագրին փոխարէնը կը վճարուի։ Ո՛րքան Թերթ այնքան ներկայացուցիչ կայ, անանկ որ մաքէ չէ անցուած Թէ միեւնոյն մարդը կրնայ միեւնոյն առեն քանի մը Թերթերու ալ ծառայել։ Հոս Եւրոպայի պէս լրագրածախ խանութներ չկան, որպէս զի դիւրին ըլլար որ և է Թերթի մը հայթայթումը։ Փողոցի չրջուն կանչող լրագրավաճառներն ալ հազուագիւտ են, անոնք ալ՝ լրագիրներու արտասովոր հրատարակութիւնները ծախելու համար. բացառութիւն են միայն Թատրոններն ու «Tea rooms»ները, ուր միեւնոյն լրագրավաճառը բոլոր Թերթերն ալ ունի,

Մամուլին ազդեցութիւնը՝ Չինաստանի մէջ, շատ մեծ է։ Անոր շնորհիւ է որ երկիրը կը սկսի որ և է բարենորոգումի մը պէտքը ընդունելու։ Չինական բոլոր Թերթերը, անտարակոյս, բայց ոչ անվտանգ իրենց համար, կայսրութեան կուսակից են։ Ասոր համար, չեն մամլոյն այս ազդեցութեան համար, առջի բերան անհասկնալի միայ քիչ մը Թերեւս որ Չինաստան ինչո՛ւ յետամնաց է դեռ.

(*) Ծնի այս ամենութիւնը՝ գործին ամժան ելլելէն առաջ կու գայ։ Տպարանի աշխատաւորները ամսական հազիւ 25 Ֆր. կը ստանան։ Ինչպէս կը տեսնուի, չինարէն կարդալ ու գրել սորվելու յոգնութիւնը արժելէ շատ հեռու է հասնուած այս վիճակը։

չատ մը տեսակէտներէ։ Բայց մտածեցէք որ պէտք է համոզել 400 միլիոնի չափ մարդկային էակները թէ, ինչ որ կ'ընեն իրենք հազարաւոր տարիները ի վեր, լաւագոյն բանը չէ աշխարհներու լաւագոյնին համար, օր. համար։ Անոնք իրենց նախնիքներուն նկատմամբ այն աստիճան յարգանք մը կը տածեն որուն եւրոպացին իսկ պիտի նախանձէր, և անոնք չեն հասկնար թէ ինչո՞ւ համար ինչ որ իրենց հայրերը գոհացուցած էր, իրենց հաճոյ ըլլալէ պէտք է դադրի։ Անանկ խոստ յանկարծաքանութիւններով են. չեն համոզուիր անոնք։ Շատ երկար համբերութիւն պէտք է, զգացնելու համար անոնց բարենորոգումի մը պէտքը, պէտք մը՝ որ որքան ալ անհրաժեշտ երեւայ օտարին համար, անոնց աչքին հեռու է տակաւին կարեւորութիւն ստանալէ։ Դաշնակիցներուն՝ թշնամութեանց միջոցին, կամ անոնցմէ առաջ ու ետքը հետեւած վարուելակերպերը երբեք աղէկ արդիւնքներ չպիտի տան։ Ի՞նչ կ'ուզեն ընել որ.— Սարսափեցնել չինացիները թէ իրենք ալ անոնց չափ անգութ են։ Շատ անօգուտ բան մըն է ասիկա։ Բայց մենք չպիտի ծանրանանք այս կէտին վրայ, որ ուղղակի մեր նիւթին չի տանիր, և որուն վրայ՝ ուրիշ առիթով մը։

Ընդհանրապէս չինական բոլոր թերթերը ազատական են, իւրաքանչիւրը իր ընթացքին, իր յանդգնութեան և իր քաջութեան համեմատ։ Ոմանք չատ անգոյն են։ Ու չատ երկչոտ՝ մինչեւ ամէն մարդու ալ հաճելի երեւնալու աստիճան. իրենց ամէն բանի չափուած հաշուած յարմարութիւնը՝ զերծ կը կացուցանէ զիրենք վտանգէ, ասկէ իբր նմոյշ՝ կրնանք ցուցնել «Շէօն Պաօ»ն։ Սա հռչակաւոր նախադասութիւնը, թէ «Մենք այս լուրը վերջին ծայր վերապահութեամբ կու տանք», նախադասութիւն մը որուն ֆրանսերէն թերթերու մէջ ա'յնչափ կը հանդիպուի, (*) չինարէն թերթերէ թարգմանուած ըլլալ կը թուի, ա'յնքան տեւականօրէն գործածական է անոնց մէջ։

Ամէնէն աւելի հաւասար թերթը անտարակոյս «Կազէթ Իւնիվէրսէլ»ն է։ Այս թերթն է նաեւ ամէնէն առաջացածը չինական թերթերուն, և ամէնէն աւելի աս թերթն է որ իր «փոխանուն»ը կը գործածէ, որովհետեւ բոլոր օտարներու կողմէ ձեռնարկուած հրատարակութիւնները օտար «փոխանուն» մը ունին որ արտօնաթղթոյ կ'անցնի, և որուն դէմ տեղական կառավարութիւնը չի կրնար որ և է միջոց մը գործադրել, ու չատ անգամներ տեղւոյն հիւպատոսութեան կը գանգատի, բայց իր գանգատները չատ հեղ նկատողութեան չեն առնուիր։ Առանց այս հնարքին, Շանկհայի թերթերուն մեծագոյն մասը չատոնցմէ դադրած էր։ Հիմակ աղէկ կը հասկցուի չինական հողին վրայ հրատարակուող երկու ճարտնական թերթերու գոյութեան պատճառը։

Այս թերթերը կրնան առաջացումներ ունենալ՝ որոնք պիտի արգիլուէին սակայն բնիկ հրատարակութիւններուն համար։ Այս վերջինները չատ չատ կրնան եղելութիւնները նշանակել առանց իրենց կողմէ որ և է ամենափոքր դիտողութիւն աւելցնելու։ Ուրիշ անուղղակի ճամբայ մըն ալ, որ չատ նպաստաւոր է մեր թերթերուն համար՝ տպաւորիչ լուրեր հրատարակելու համար, սա է թէ՝ անոնք իբր տեղեկութեան աղբիւր, կը նշանակեն օտար թերթին անունը։ Ասոր համար է որ չինարէն թերթերու ամէնէն չահագրգռական մասը՝ յաճախ իրենց «Մամուլին չուրջն» է։

* * *

Օտարները կը պաշտպանեն այս կերպով մեր թերթերը, և իրաւունք ունին։ Թողէ՛ք որ Չինները իրենք իրենց քաղաքակրթութիւն, առաջնորդեցէք զանոնք խոհականօրէն, բայց խուսափեցէք անոնց վրայ բռնի գործադրել ուզելէ քաղաքակրթութիւն մը՝ որ հեռու է անոր գոհունելի ըլլալէ, և զոր դուք իսկ թերի կը գտնէք։ Դուք (Եւրոպացիներուն) կուլաք ձեր ընկերային բարքերուն վրայ. կ'արտասուէք ձեր ընկերային վիճակին վրայ, և կ'ուզէք որ ժողովուրդներ՝ որոնք թերեւս ձեզմէ աւելի երջանիկ են, աճապարեն ձեզի նմանելու։ Բիչ մը տրամաբանութիւն! Դուք ալ անոնց տեղը ըլլայիք, անոնց պէս պիտի ընէիք։ Կա'մ չարունակեցէք կայր զկուրայն անել ճամբուն մէջ՝ ուր ինկած էք, կա'մ դուրս ելէք անկից՝ եթէ կրնաք։ Ժամանակն է։ Բնիկներու չարժումը, զոր դուք ձեր չարժումներովը սաստկեցիք Չինաստանի մէջ, առաջին քայլն է դէպի ետ։ Ամէն բան նորէն սկսելու է. բայց այս անգամ, դուք չատ աւելի կասկածոտ մարդոց հետ գործ պիտի ունենաք։ Անոնք պիտի կասկածին. դո՛ւք ալ զգուշացէք ձեր կողմէն։ Լրագիրները կրնան և պարտին ձեր անհրաժեշտ օժանդակները ըլլալ։ Շարունակեցէք դուք զանոնք պաշտպանել գաղտնօրէն։

Այն օրը՝ ուր դուք առաջին դերը ձեզի տաք, անոնց թերթերուն ազդեցութիւնը պիտի անհետանայ անմիջապէս, բայց ձերն ալ մէկտեղ։

Շ		Հ Ջ
Ու		Ի
Ին	Եւ	Նկ
Լ		Լ
Ի		Ի
Ն		Ն
Կ		Կ

(*) Որչափ հայերէն թերթերու մէջ։ (Մ. Խ.)

ԹԻՃԱՐԻ

ԹԻՃԱՐԷԹ ՊՕՐՍԱԼԱՐԸ

Թիճարէթ պօրսալարընըն թէեսիսինէ ինթիխաճ կէօսթէրէն սէպէպլէրտէն պիրի տախի, պիր տավանըն հալլի իչուն մուայյէն պիր զէմանտա, թիճարէթ մահքէմէլէրի թարաֆընտան թիճարի էմթէանըն ֆիաթընը տօղրու օլարագ թաեին՝ միւմքին օլամամասը տըր։ Ֆիլհագիգա, թիճարէթ պօրսասը պուլունմաեան պիր մէմլէքէթտէ, թօփրագ մահսուլլարընտան ֆիլան վէ ֆիլան մալըն ֆիաթընը տօղրու օլարագ թաեին իթտիրմէք միւմքին իսէ տէ, բէք կիւճ տիր։

Մէսէլա պիր թաճիր՝ բարա պուլունմամասընտան տօլայը, պազը տէֆա քէնտի մալընը բէք աշագը ֆիաթըլա սաթմալ, բարա թէտարիք իտէր։ Այնը կիւնտէ, այնը սաաթտա, պաշգա պիր թաճիր՝ այնը ճինս մալտան վէ ֆազլաթ տահա աշաղըսընը կէրէք մէվճուտըն պուլունմամասընտան, վէ կէրէք բարաեա իհթիյաճը օլմամասընտան մէզքիւր սաթըշ ֆիաթընտան գաթ գաթ ֆահիշ ֆիաթլա սաթար։

Իմտի, պիրպիրինտէն պու գատար ֆարգլը ֆիաթլար իլէ ալըշ վէրիշ վուգուը՝ հէր կիւն կէօրիւլմէքտէ իսէ հալտէ, մահքէմէճէ ֆիաթլար հագգընտա մալիւմաթ սօրուլտուղու վագըթ, վէրիլէն ճէվապ հագգընտա մէճպուրտէ չիւպհէ հասըլ օլմա՞զ մը։ Բէյնուսինէ վէրիլէն ֆիաթլարըն չու հալինէ նազարէն, աշաղը եօգարը պիր հիսապ իլէ վէրէճէկի գարար միւնասիպ տիւշէ՞ր մի։

Մէմալիքը Շահանէ էսասէն չիֆթճիլիք իչուն եարատըլմըշ պիր մէմլէքէթ օլտուղունտան, Օսմանլը մահսուլաթընտան օլան հուպուպաթ, եուն, բամուգ, աֆիոն- թիֆթիք, քիթրէ, իւզիւմ, ինճիր, մէեան քէօքիւ, սարը պալամըթ, բալամութ, ճէհրի, մըսըր, ֆընտըգ վէ սաիրէ մէվճուտը իւզէրինէ վէ եախօտ վասըտա իլէ սաթըշ մուամէլաթը իչուն, պիր թիճարէթ պօրսասը թէեսիսի լիւզումը աշիքեար տըր։

Ինթիքեարա մէյտան վէրմէմէք իւզրէ, պէօյլէ պօրսալարըն ֆայտէլէրի բէք չօգ տըր։ Պու ֆայտէլէր արասընտա, թիճարէթ պօրսասը պուլունմաեան մէմլէքէթլէրտէ կէօրիւլտիւկիւ կիպի, ֆիաթլարըն վէ ալըշ վէրիշ իտէնլէրին պիւսպիւթիւն պիրպիրինին քէյֆինէ թապի պրագըլմաեաճաղը զիքր օլունապիլիր։ Թիճարէթ պօրսասը պուլունուր իսէ, մէվճուտըն չօգլուղունտան վէ եա ազլըղընտան տօլայը ֆիաթճա պիրտէն պիրէ պէօյլէ էնիշ վէ եա չըգըշ կէօրիւլմէզ։

Պունըդան մաատա, էլտէ մալ պուլունմասըը զէման, իլէրուտէ թէսլիմ օլունմագ իւզրէ, սաթըշ մուամէլէսի իճրասը վէ եախօտ մէվճուտըն չօգ պուլունտուղու պիր զէմանտա, էսնէ թէսլիմ օլունմագ չարթը իլէ սաթըշ մուամէլէսի իճրասը սահէսինտէ ֆիաթճա պազը չարբընթըլարըն էօնիւ ալընուպ, էսի թէէսիրլէր մէյտանա կէլիր։ Տիկէր թարաֆտան, միւտէպպիրանէ սուրէթտէ թանզիմ օլունաճագ գանունլար սաեէսինտէ, պօրսաճա մուհթէքիրանէ մուամէլաթ իճրասընըն էօնիւ ալընըր։

Թիճարէթ օտասը կազէթասը

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԳՈՐԾԱԿԱՆՆԵՐ

ԷՏԻՐՆԷ.— Մեր Մեծ. գործակալ Յովհաննէս Սիմոնեան էֆ.ի դիմելով կարելի է բաժանորդագրուիլ «Մանզումէ»ի։

ՄԱՐԶՈՒԱՆ.— Աւետիս էֆ. Կիւլպէնկեանի դիմելով կարելի է «Մանզումէ»ի բաժանորդ գրուիլ։

ԽԱՐԲԵՐԴ.— Կարապետ էֆ. Մուսեղեան Եփրատ Գոլէճ, նոյնպէս բաժանորդ կ'արձանագրէ։

ԽԱՐԻՃԻՅԷ

ԹՐԱՆՍՎԱԼ ՄՈՒՀԱՐԷՊԷՍԻ.— Մ. Գրիւկէր՝ միւսալահա հագգընտա Եվրօպատա պուլունան Պօէր րէիսլէրի արասընտա միւզաքէրաթ ճէրէեան իթտիխի հագգընտա նէշր օլունան հավատիսի թէքզիպ իտէեօր։ Միւշարիլէյհ՝ Պօէրլէրին թէմամիյէթը միւլքիյէթ վէ իսթիգլալիյէթինի թէէմին իթմէկ սուրէ թէքլիֆլէրինի չիտտէթլէ րէտտ իթմէքտէ տիր։ Մ. Գրիւկէրըն զէմանլարտա Ինկիլիզլէրին գազանտըգլարը մուզաֆֆէրիյէթլէրէ էհէմմիյէթ վէրմէեուպ, մուհարէպէ՝ Պօէրլէրին արզուսընա մուվաֆըգ օլտուղունու իլան իթմէքտէ տիր։

ԱՖԿԱՆԻՍԹԱՆ ՎԷ ՀԻՆՏԻՍԹԱՆ.— Գեալքիւթատան խապէր վէրիլտիկինէ կէօրէ, Աֆկանիսթան Էմիրի Հապիպուլլահ խանը թէպրիք իթմէք իւզրէ, Հինտիսթան հիւքիւմէթի թարաֆընտան Գեապիլէ կէօնտէրիլէն հէեէթ՝ պիր գաչ տէֆա Էմիրին հուզուրընա գապուլ օլունմուշ, վէ ֆէվգէլատէ իլթիֆաթա նաիլ օլմուշ տըր։ Մէզքիւր հէեէթ՝ էֆրէնճի դիկտ. 20 թարիխինտէ Աֆկանիսթանտան Բիշավէրէ ավտէթ իթմիշ տիր։

ԱՐԺԱՆԹԻՆ ՎԷ ՇԻԼԻ.— Արժանթին հիւքիւմէթի՝ Շիլի հիւքիւմէթի թարաֆընտան կէչէնլէրտէ վէրիլէն նօթանըն միւնտէրիճաթընտան պազը նօգթալարըն թատիլ իտիլմէսինի՝ Շիլի հիւքիւմէթինէ թէքլիֆ իթմիշ տիր։ Շիլի հիւքիւմէթի՝ Արժանթինին թէքլիֆլէրինի րէտտ իթմէմիշ վէ պազը իթիրազլարտա պուլունմագ իսթէմիշ իսէ տէ, հէր հալտէ մէսէլէնի սուլհէն հալլ իթմէք իսթէեօր։

ՌՈՒՍԻԱՏԱ ՍՕՈՒԳ.— Բէթէրսպուրկտան խապէր վէրիլտիկինէ կէօրէ Խարգօֆ հավալիսինտէ չիտտէթլի գար ֆըրթընալար օլտուղունտան Խարգօֆ իլէ Սէվաստօբօլ արասընտաքի տէմիր եօլը խաթթընտա նագլիյաթ ճէրեան իտիլէմէմիշ, վէ թրէնլէր գարըն չօգլուղունտան իլէրիլէ եէմէեուպ եօլտա եօլտա գալտըգլարընտան, գըզգըշլար իլէ էքմէք, օտուն վէ սաիրէ կէօնտէրիլմիշ տիր։

ՇԷՔԷՐ ԳՕՆՖԷՐԱՆՍԸ.— Շէքէր հասըլ իտէն Ֆրանսըզ վիլաեէթլէրինին եանան վէ մէպուսլարը թարաֆընտան պաշ վէքիլ Մ. Վալտէք Րուսօեա կէօնտէրիլէն պիր մէքթուպտա, Ավուսթրիա վէ Սպանիատա պուլունան պլօնիւք չէքէր սէնտիգալարը Պրիւքսէլ չէքէր գօնֆէրանսընտա վէրիլէճէք գարար իւզէրինէ, չէքէր իքրամիյէսի լաղվ օլունաճաղընտան խաթիֆաթ իտէրէք, Ֆրանսըզ չէքէր ֆապրիգալարընը մահվ իտէճէքլէրի պէեան օլունմուշ տըր։

ՎԷՆԷԶՈՒԷԼԱ ՎԷ ԱԼՄԱՆԻԱ.— Բիբրաստատան Նիւ-Եօրգա իչար օլունիեօր։ Գարագասա նէչր օլունան րէսմի «Րէբիւպլիք տը Վէնէզիւէլա» կազէթասը՝ իքի տէվլէթ արասընտաքի իխթիլաֆտան պահս էթտիկի սըրատա տէեօր քի «Վէնէզիւէլա սուլհ արզու իտիեօր իսէ տէ, մէճպուրիյէթ կէօրտիւկի հալտէ բէք պէօհիւք գարարլար վէրէպիլիր։» Տիկէր Վէնէզիւէլա կազէթալարը տախի պու վարիտէ պիր լիսան գուլլանմագտա տըրլար։

ՉԻՆ ԱՀՎԱԼԸ.— Չին իմբէրաթօր խանէտանը Բէքինէ կիթմէքտէ տէվամ իտիեօր, էֆրէնճի դեկտ. 18ի աքշամը Գայֆէնկֆուտան հարէքէթ իթմիշ տիր։ Շիմտիեէ գատար 130 ֆէրսախ գատար եօլ ալմըշ տըր։

ԳՕՐԷԱ ՎԷ ՃԱՊՕՆԻԱ.— Սէուլտան իչար օլունտուղունա կէօրէ, Գօրէա հիւքիւմէթի՝ քէնտի հիսապընա գաալօ գօեաճաղընտան, Ճապօնիանըն Գօրէ սահիլլէրինէ թէլէկրաֆ գապլօսը ուզաթմասընա րազը օլմամըշ տըր։

ՍԻԵԱՄ ՎԷ ՖՐԱՆՍԱ.— «Թայմզ» կազէթասընըն Պանկ-Բօկ չէհրի մուխապիրինին մէզքիւր կազէթաեա իչարընա կէօրէ, Ֆրանսա իլէ Սիեամ արասընտա չիմտիյէ գատար հալլ օլունամաեան մէսէլէլէրին թէսվիյէսի իչուն, իքի հիւքիւմէթ՝ թէքրար միւզաքէրաթա կիրիշմիշլէր տիր։

ՌՈՒՍԻԱ ՎԷ ԱՎՍՏՐԻԱ.— Զար հազրէթլէրինին իսմի կիւնիւ միւնասիպէթի իլէ, Վիէննատա Հօմպուրկ սէրաեընտան Ավստրիա իմբէրաթօրը հազրէթլէրի թարաֆընտան պիր զիեաֆէթ վէրիլմիշլէր տիր։

Մէզքիւր զիեաֆէթտէ, Ավսթրիա իմբէրաթօրը՝ Րուսիանըն Վիէննա սէֆիրի՝ արչիտուք Ֆրանսուա Ֆէրտինան՝ պաշ վէքիլ Մ. Բէօրպէր վէ խարիճիյէ նազըրը քօնթ Կօլուխօվսքի հազըր պուլունմուշլար տըր։

ՌՈՒՍԻԱ ՎԷ ՍՎԷՃ.— Ֆինլանտիանըն իտարէ մէրքէզի պուլունան Հէլսինկֆօրս չէհրինտէ վագը Սվէճ խատտի մէքթեպի միւտիրի Պարօն Պօնստօրֆ՝ պու սէնէ իճրա իտիլէն պազը մէարիֆ թատիլաթընը մէզքիւր մէքթէպէ թաթպիգ իթմէտիկինտէն, վէ թաեին իտիլէն սաաթլարըն թէմամը միւտտէթինտէ, թալէպէնէ Րուս լիսանը էօյրէտիլմէսինէ միւսաատէ էյլէմէտիկինտէն, Րուսիա հիւքիւմէթի թարաֆընտան ազլ իտիլուպ, Սվէճէ կէօնտէրիլմիշտիր։

ՌՈՒՍԻԱՏԱ ՉՐԱԱԹ.— 1899 սէնէսի զարֆընտա, Րուսիա չիֆթճիլէրի Րուսիա զրաաթ պանգասընտան պիր միլիար 351,518,884 րուպլա իսթիգրազ իթմիշլէր տիր։

ՌՈՒՍԻԱ ՏՕՆԱՆՄԱՍԸ.— Րուսիա հիւքիւմէթի՝ Նէվա թէզկահընտա սօն սիսթէմտէ 2 գըթա գրուազէօր սիֆարիշ էյլէմիշ տիր։ Գրուազէօրլէրին հաճմը 3,800 թօնօ, վէ սիւաթլարը 25 միլ տէրէճէսինտէ օլաճագ տըր։

ՌՈՒՍԻԱ ՎԷ ՉԻՆ.— Բէքինտէն «Տէյլի Թէլէկրաֆ» կազէթասընա չէքիլէն պիր թէլէկրաֆնամէտէ պէեան օլունտուղունա կէօրէ, Մանչուրիա մէսէլէսի՝ գաթի գարըշըգ պիր հալտէ պուլունուեօր։

ԲՐՈՒՍԻԱ ՎԷ ԼԷՀԼԷՐ.— Բրուսիա հիւքիւմէթի՝ էսնի պիր գարարը իլէ Վրէշէն մէքթէպինտէ ուլումը տինիյէ տէրսլէրինին Ալմանճա օլմասընա տաիր օլան նիզամը լաղվ վէ մէզքիւր տէրսին լէհ լիսանընտա էօյրէտիլմէսինէ միւսաատէ իթմիշ տիր։

Կէրէք Ավստրիա վէ կէրէք Ալմանեատա Լէհ ահալիլէրի իչուն թօբլանըլան աքչէ 100,000 մարգը կէչմիշ տիր։

ՌՈՒՍԻԱՆԸՆ ՏԱԽԻԼԻ ԱՀՎԱԼԸ.— Րուսիա տախիլիյէ նազըրը՝ ումում Րուս վիլաեէթլէրինէ պիր էմրնամէ կէօնտէրուպ, Րուսիատան չըգմագ իսթէեէն մուհաճիրլէրէ հէր տիւրլիւ գօլայլըգլարը վէրմէլէրինի թավսիյէ իթմիշ տիր։ Րուսիատա գալմագ իսթէեէնլէր՝ պու կիւնքի եէրլէրինտէ գալաճագլար տըր. Բէօյլէրտէ տախի պարընապիլմէլէրի իչուն, Րուս մէմուրլարընըն րիզասընը ալաճագլար տըր։ Րուս թէպաասը օլմագ իսթէեէնլէր՝ մէմլէքէթին սաիր եէրլէրինէ կիթմէք իսթէտիքլէրինտէ, այրըճա միւրուր թէզքէրէսի ալաճագլար տըր։ Րուս թէպաասը օլմագ իսթէմէեէնլէր իսէ, հէման մէմլէքէթտէն չըգարըլաճագ տըր։ Իչպու մուհաճիրլէրին Րուս թէպաասը օլմագ իչուն նիզամէն թաեին իտիլէն միւտտէթ պէքլէմէլէրի իճապ իթմէզ։ Ումում թէպաասը 1903 սէնէսինտէն իթիպարէն ասքէրլիկէ գայտ օլունաճագլար տըր։

Նէ պու մուհաճիրլէր վէ նէ տէ էվլատլարը վէ եա հաֆիտլէրի՝ Րուս թէպաասը օլտուղլարը կիւնտէն իթիպարէն 20 սէնէ կէչմէտիքճէ, չէհիրլէրտէն տըշարըտա արազի վէ էմլաքա մալիք օլամազլար։ 1901 սէնէսի փետրուարընըն 1ինտէն սօնրա Րուսիաեա կէլէն մուհաճիրլէր՝ Րուսիա թարաֆընտան գապուլ իտիլմէմիշ օլտուղու կիպի, պունտան սօնրա տա գապուլ օլունմաեաճագ տըր։

ՍԱԳՍՕՆԻԱ ԱՀՎԱԼԸ.— Ալմանեանըն Սագսօնիա գրալիյէթի մալիյէ նազըրը ֆօն Վացտօրֆ՝ գրալիյէթին մալիյէճէ իսթիգպալը էսի օլմատըղընը մէպուսան մէճլիսինտէ պէեան իթմիշ տիր։

Օրման հասըլաթը՝ 1.588,000 մարգ գատար էքսիլմիշ տիր։ Սագսօնեա ղանէթ սանաաթքեար պիր մէմլէքէթ օլտուղու հալտէ, Ալման թիճարէթ վէ սանաաթլարընըն տիւշմէսինտէն, պիր չօգ պանգալարըն իֆլասընտան, բէք պէօհիւք զարարլար կէօրմիշ տիր։

ՊԱՏ ՊԷՕՀԻՒՔ ՏՈՒԳԱԼԼԸՂԸ.— Պատ պէօհիւք տուգալլըղընըն մալիյէ նազըրը տօքթ. Պուհրինկէրկէր՝ մէպուսան մէճլիսի մալիյէ գօմիսիօնունըն հուզուրունտա պիր նութգ իրատ իտէրէք, 1900—1901 սէնէսինին մալիյէ ահվալընըն բէք ֆէնա օլտուղունու սէօյլէմիշ տիր։ Միւշարիլէյհ՝ Սագսօնեա մալիյէ նազըրը կիպի հազըրլածը քէթմ իթմէեուպ, Ալմանիա իմբէրաթօրլուղունըն մէարիֆի չօղալտըղը հալտէ, հասըլաթընըն ազալտըղընը պիլտիրմիշ տիր։

ՌՈՒՍԻԱ ՎԷ ԱԼՄԱՆԻԱ.— Բէթէրսպուրկտա չըգան «Ժուրնալ տը գօմէրս է տը լ'Ինտիւսթրի» նամ Րուս կազէթասը՝ պու քէրրէ պիր մէգալէ նէչր իլէ, Ալմանիանըն Րուսիաեա վուգու պուլան իխրաճաթընտան իսթիֆատէսի տէրէճէսինի պիլտիրմիշ տիր։

Պու կիւն Րուսիա վէ Ալմանիա արասընտա ճարի օլան թիճարէթ մուգավէլէնամէսի իլէ Րուսիա տէվլէթի՝ 1891տէ թանզիմ իտիլմիշ օլան էսկի թարիֆէտէ կէօսթէրիլէն րիւսումաթա նիսպէթլէ, պազը էմթէատան ալընան րէսմի նիւզտէ 20 վէ պազը էմթէա րիւսումընը նիւզտէ 40 վէ նիւզտէ 50 րատտէսինէ էնտիրմիշ, վէ հաթթա պազը թէնզիլաթ՝ նիւզտէ 70 վէ 98 տէրէճէսինի պուլմուշ տըր։

Եալընըզ 1899 սէնէսի զարֆընտա, Ալմանիա ֆապրիգաթէօրլէրի վէ թաճիրլէրի՝ պու նիւզտէն հէման 30.000.00 մարգ իսթիֆատէ իթմիշլէր տիր։

Պունտան պիր գաչ կիւն էվվէլ, «Մէսամէ Ֆինանսիեէ» կազէթասը՝ նէչր իթտիկի պիր մէգալէտէ, էկէր Ալմանիա տէվլէթի՝ էսնի թարիֆէլէր ահքեամընը մուհաֆազա արզուսընտա ըսրար իտէրսէ, արթըգ պու թէնզիլաթտան իսթիֆատէ իտէմէեէճէկինի նիմ րէսմի սուրէթտէ պիլտիրմիշ տիր։

ԲԱՐԻԶ ՊՕՐՍԱՍԸ

BOURSE DE PARIS

ՊՈՒ ԿԻՃԷՆԻ

21 Դեկտեմբեր 1901

Ֆրանսըզ էսհամը	(3% Français)	100	45
Րէժի	(Tab. Turcs)	311	—
Ֆօնսօլիտ.	(R. Turque D.)	24	92
Շըմէնտըֆէր	(Lots Turcs)	105	85
Պանգ. Օթթ.	(Banque Ott.)	27	—
Թրանսվալ	(Transvaal)	99	35

ԹԷՎՃԻՀԱՏ

Մանասթըր վիլաեէթի վալիսի՝ Ֆէրիգ սէատ. Էտիպ բաշա հազրէթլէրինէ թէվճիհ պույրուլմուշ տըր։

ՆՇԱՆ

Շամլ չէրիֆ խաստահանէսը Մէրգատօ Սիֆանտարի էֆէնտիյէ՝ խըտէմաթը մէմտուհասընա մէգաբիլ, տէօրտիւնճիւ րիւթպէտէն նիշանը ալի Օսմանի իհսան պույրուլմուշ տըր։

ՏԱԽԻԼԻՅԷ

ՄԻՆԱՍԻՊ Գարչըլըգ թէտարիքի իլէ Աքիատա պիր կուրէքպա խասթախանէսի ինշասը քիւշատըա թէշէպպիւս օլունմուշ տըր։

ՆԱՊԼՈՒՍ վէ Աքքա էվգաֆ մուամէլաթընը թէֆթիշ իթմէք իչուն, Սուրիա էվգաֆ միւֆէթթիշի Ալի Րիզա էֆ. Հայֆաեա կիթմիշ տիր։

ՊԷՅՐՈՒԹ իսկէնճէրիւ սընֆ գօմիսէրլիկինէ Սուրիա բօլիս գօմիսէրլէրինտէն Օսման էֆ. թաեին օլունմուշ տըր։

—Պէյրութ վիլաեէթի տախիլինտէ սէպտ. այընտան նօեէմպէր այընա գատար պիր այ զարֆընտա 1777 չօճուգ տօղուպ 913 վէֆաթ վուգու պուլմուշ տըր։

ԳԱԼՊԶԷՆ ԳՈՒՄԲԱՆԵԱՍԸ.— Էլտէ էտիլէն պազը տէլաիլ վէ էմմարէի սաալիթէ (յայտնի ապացոյց) իւզէրինէ Հալէպ բօսթա միւտիրի „Օսման վէ Անթաքիալը Միւֆթիզատէ Հասան էֆէնտիլէրէ սապըգ բօսթա մէնզիլճիսի ուսթա Ալի վէ գավաս Ալի վէ Րիւսթէմ չավուշ վէ Անթաքիալը տիւկէր Հասան նամ չախալարտան միւրէքքէպ պիր գալպզէն գումբանիասընըն վիճուտի (գոյութիւն) անլաշըլմըշ վէ պունտան իւչ սէնէ էվվէլ պիլմաասա միւմաիլէյհ Օսման վէ Հասան էֆ.լէրին պազը տէլալէթլէրի իլէ Շամտան ճէլպ օլունան ալաթ վէ էտէվաթ իլէ Օսման էֆ.նին խանէսինտէ իճրաի ամէլիաթըլա գալպ չարէէք, մէճիտիյէ վէ պունլարըն ագսամընըն իմալաթընա պաշլանարագ բարչա բարչա բիյասաեա չըգարըլմըշ օլտուղու սապիթ օլարագ, կէչէն չարչէնպէ կիւնիւ մէմուրինի մախսուսա Օսման էֆ.նին խանէսինի պասարագ, մէրգումլար թահթը իսթիճվապա ալընմըշլար։ Թահգիգաթ նէթիճէսինտէ ալէթ վէ էտէվաթ գօնչու խանէսինէ սաղտըգլա աշըրըլմըշ մէյտանա չըգըպ, կէթիրտիլմիշ վէ չու հալտէ, ինքեարա մէյտան գալմաեարագ, հէր պիր չէյի իգրար վէ սանտըգըն անախթարընը ճէպլէրինտէն չըգարըպ, թէսլիմ իթմիշլէր տիր։ Հալէպ վէ Անթաքիատա եագալանան չէրիքը ճիւրմլէրի տախի տէրտէսթ օլունարագ իթիրաֆը ճիւրմ իթմիշ տիր։ Մէսէլէ Ատլիյէեէ թէվտի օլունարագ, թահգիգաթա տէվամ օլունմագտա տըր։

ԱՆԹԻԳԱ.— Գօնեատան իչար օլունտուղունա նազարէն, իւմը ասարը աթիգա էրպապընտան Ինկիլիզ Մր. Իվանս՝ Ինօսոս նամ եաղըլարըն անախթարընը պուլմուշ վէ պու եօլտա լէվհալարը օգումապիլմիշ տիր։

ԹԷԼԷԿՐԱՖ ԽԱԹԹԸ ԹԷՄՏԻՏԻ.— Գալիփօլի, Լէրօս, Իբսարա, Պաթնօզ ատալարընտա թէլէկրաֆ խաթթը ինշասը խուսուսը Բօսթա վէ Թէլէկրաֆ նէզարէթինճէ գարարկիր օլմուշ իսէ տէ, մէբզիի մախսուսը՝ պու խաթթըն էտիլէճէք մէսարիֆի գօրունմագ գօրումահաճաղընա տաիր նազարէթը միւշարիլէյհաեա իչխահը թալէպ իթմիշ տիր։

ԲԱԵԱՍ գազասընա թապի Այաս նահիյէսի իլէ Իսքէնտէրուն սահիլինտէ Այվալըգ լիմանընա գարիպ պուլունան մէզրա վէ չայրը մէզրա արազիսինի էտէը ախէրէ կէչմէմէսի վէ կէչմիշ օլանլարըն ախզ վէ իսթիրտատը էմրը Սատարէթփէնահի իգթիզասընտան իքէն, էհլի սահապը նիւֆուզ՝ 3000 տէօնիւմ արազիսէ մալիքիյէթ իտտիասընտա պուլունմագտա օլտուգլարընտան. օլպապտէ նէ եօլտա մուամէլէ իտիլէճէկի սիւալ իտիլմիշ օլմաղլա. պունլարըն իտտիալարը նէման միւլքնամէ իտէ սահիպլէրինտէ սէնէտ լազըմ գատար օլմատըղընտան իշբու տէվլէ աիտ քէնտիլէրինէ պուլունամուշ տըր։

ԽՈՒՆԱՆ ՀԻՒՔԻՒՄԷԹԻ ՎԷ ԷՇԽԱՍԸ ՄՈՒՉԻՐՐԷ.—1897 մուահէտէսինին 11 վէ 14ինճի մատտէլէրի ահքեամընա թէվֆիգան Խունան հիւքիւմէթի՝ Մէմալիքը Շահանէտէն Խունանիսթանա ֆիրար իտէն էշխասը րէտլէնին թարաֆընա մէճպուր պուլունաճաղընը Խունան մէճմուալարընա թէպլիղ իթմիշ տիր։

ՀԱՄԱ սանճաղընտա խայրը միւնպիթ խալի արազի պուլունտուղը հալտէ պունտան կէրէկի կիպի իսթիֆատէ օլունամամասը նազարը տիգգաթա ալընարագ, պունուն սէպէպի թախմին ուսուլը իւզրէ պաշ արազի սահիպլէրինին միւտէթէ մուայենէ իլէ արազիլէրինի րէնճպէրլէրէ իլէթթիրիպ մահսուլտան բէք ճիւզի պիր չէյ վէրմէքտէ վէ պու տա րէնճպէրլէրի թէշվիգտէն արի օլտուղունտան, իպարէթ պուլունտուղը անլաշըլմըշ արազի խալի գալմամագ իչուն մահալլի հիւքիւմէթի՝ թապու ուսուլի իւզրէ արազիի էհալիեէ միւսավաթէն թագսիմ իթմէք իւզրէ, թէտափիրը լազըմէնին իճրասընա միւսաատէ թալէպ իթմիշ տիր։

ՍԷՖԱԻՆ ԳՕՆԿՐԷՍԻ.—1902 սէնէսինտէ Ալմանիանըն Շօլտօրֆ չէհրինտէ ինիգատ իտէճէք սէֆաին գօնկրէսինէ Տէվլէթը Ալիյէ թարաֆընտան աստըրը Թէվֆիգ զըրհլըսը սիւվարիսի Րիւսթէմ պէյ թաեին պույրուլմուշ տըր։

ՊԱԶԸ Իթալիալը սէեահլար՝ էսակի Պինկազի չէհրի խարէպէսինի կէզմէք արզուսընը ըղհար իթմիքլէրինտէն, օլունան միւրաճաաթա պինաէն, միւսաատէ պույրուլմուշ տըր։

ԹԱՐԱՊԼՈՒՍԸ Ղարբ էհալիսինտէն միւլքը սաքէրիյէ տախիլ օլմագ իսթէեէնլէրին ահվալընը թէտգիգ իլէ, մուամէլէսինին իճրասը թէզգէրիւր իթմիշ տիր։

ՇԷՀՐ Էմանէթի վէ միւլհագաթը, Սիվաս, Էտիրնէ, Խարբութ, Գոսօվա, Եանեա, Թրապիզօն, Մուսուլ Պաղտատ, Շգօտրա, Էրզրում, Հալէպ, Եէմէն, Պիթլիս, Տիարպէքիր վիլաեէթլէրի իլէ Գուտսը Շէրիֆ սանճաղը ժանտարմա վէ զապթիյէ ալայ վէ թապուրլարընտա իսթիխտամ իտիլէճէք նիւզ պաշը, պէօլիւք աղանը վէ սաիրէ կիպի զապըթանըն թէրֆիան ինթիխապը գարարկիր օլմուշ տըր։

ՍԹԱՊՕԼՏԱ պուլունան պիլ ճիմէ քիրա արապաճըլարընըն պիր պիչիմտէ (իւնիֆօրմ) էլպիսէ կէյմէսի վէ արապաճըլարըն հէր պիրինէ նումէրօ գօնուլմասը Շէհր Էմանէթինճէ գարարկիր օլմուշ տըր։

ՎԷՊԱԵԱ Թութունլարըն նէզարէտ կիրոճէք Ելանլարա մախսուս օլմագ իւզրէ։ Վիէննատան կէթիրտիլէճէք էլպիսէլէրին կիւմրիւքիւղ կէչմէսինէ միւսաատէ օլունմուշ տըր։

ԳՕՆԵԱՏԱ ՖՈՒՐԹՈՒՆԱ ՎԷ ՆԱՂՄՈՒՐ.—Դեկ. 4ունտէն 18ինէ գատար պիր տիւզինէ չիտտէթլի եաղմուրլար եաղըպ սէլլէր թէշէքքիւլ իթմիշ տիր։ Պազը խանէ տիվարլարը եըգըլմըշ օլուպ տաղլարտան ճէսիմ գայալար եուվարլանմըշ իսէ տէ, խասարը մուճիպ օլմամըշ տըր։

Եաղմուրը միւթէագըպ գար եաղմըշ պաշլամըշ վէ սօգագլարտա պէշ գարըշ եիւքսէքլիկինտէ գար օթուրմուշ տըր։

—Շէհրիմիզտէ տախի էվվէլքի կիճէ էսէն չիտտէթլի լօտօս րիւզկեարը կիթկիտէ արթարագ տէնիզին չիտտէթլէ գապարմասընա սէպէպ օլմուշ վէ Գատըքէօյ վաբօրլարը սապահլէյին մուշքիւլաթլա իսկէլէյի եանաշապիլմիշլէր տիր։ Կիճէ սաաթ 8 տէ ֆուրթունա էն զիեատէ չիտտէթ քեսպ իտէրէք, եաղ

մէվսիմի կլսի կէօք կիւրլէմէնէ, չիմ-չէքլեր չագմագա պալլամըշ վէ չէտին տօլու իլէ գարըշըգ եաղմուր եաղմըշ տըր։

ԷՆԳԸԼԱԻ մէչհուրէտէն օլուպ, կէչէնտէ Սէհան սահիլինտէ գաթլ ճինաէթինէ ճիւրմաթ իւզէն Իզանօ գարիէլի Մանճուա տէբրանմիշ իմիշ տիր։

ՁԷՅԹՈՒՆ ՊՈՒՐՆՈՒ Փապրիգասը իչուն Եվրօպատան պիր միւթէխասսըս (մանագէս) ճէլպ օլունաճագ տըր։

ՊԷՐԼԷՊԷ սէյյապ չէտէլեանը խանէսինէ մահսուսէն, Ծիւտամմէնտիւ-կեար միլյանէթինտէն գօմիսիօնը մախսուսըննա իքի պին պէշ եիւզ ջէսուր ղրուշ կէօնտէրիլմիշ տիր։

ՊՐՈՒՍԱ Համիտի զըրաաթ մէքթէպինտէ պիր Թուքլուգ եէթիշտիրիլմէսի իչուն, մագամը ախիլէ մուխապէրէ ճէրեան իտիեօր։

ԱԼՊԻՍԹԱՆ գասապասընըն չաէրը նամընտաքի մէվգիինտէ, պունտան պէօյլէ բէնչչէնպիհ կիւնլէրի բազար քիւրյա իտիլէճէք տիր։

ՍԷՐԱՆՏՕԶՏԱ հարէքէթը արզ վուկու մուշ տըր։

ԱՆԱՏՕԼՈՒ վէ Պասսպա-Իզմիր աէմիր եօլլարընըն պիրլէշմէսի իչի գումբանեանըն պու խուսուստա ադա իթաիրի իթթիֆագ նէթիճէսինտէ գարարկիր օլմուշ տըր։

Իքի խաթթ՝ Պարա Հիսարտա պիրլէշէճէք վէ օ զէման՝ Իզմիրտէն Սթանպօլա տօղրու չըմէնտօֆէր գաթարլարը իշլէյէճէք տիր։ Պու վասըթա իլէ Իզմիր վէ Սթանպօլ արասընտա նագլիյաթ գօլայլանարագ, Իզմիր լիմանընըն էհէմմիյէթի արթաճագ տըր։ Պիթթապի իքի գումպանիա՝ միւնասիպ վէ մութթապըգ պիր Թարիֆէ իլմիյամը իլէ իքի խաթթըն գաթ իթաիրի մէսաֆէտէ պուլունան վիլայէթ չիֆթճի վէ թաճիրլէրինին թէվսիի ումուր վէ մէնաֆիինէ խատիմ օլաճագլար տըր։

ԱԶԳԱՅԻՆ

Երէկ գրած էինք թէ Ս. Պատրիարքը հետը ունենալով Տ. Ներսէսեան էֆ.ին ուղղած իւրիւրոն կայս. Պալատ երթալով պատիւ ունեցաւ Իֆթար սեղանին մասնակցելու, ի ներկայութեան պալատական բարձրաստիճան անձնաւորութիւններու, որոնց մէջ կային մեծ Եպարքոսութեան խորհրդական Վսեմ. Թէվֆիգ փաշա։

Ն. Սրբազնութիւնը նստած էր Ա. սենեկապետ Հաճի Ալի պէյի քով։ Սեղանէն վերջ Վեհ. Սուլթանը բարեհաճեցաւ Սեճճատէճի պաշի Իզզէթ պէյին միջոցով Ս. Պատրիարքին շնորհել Իֆթիքարի ոսկի և արծաթ շքադրամները։ Վեհ. Սուլթանը բարեհաճութիւնը ունեցած է նաև Իրբարձր գոհունակութիւնը յայտնելու Ս. Պատրիարքին հաւատարմական զգացումներուն համար։ Ս. Պատրիարքը ապա Ա. քարտուղար Վսեմ. Թահսին պէյի այցելելով իր խորին երախտագիտութիւնը յայտնեց կայս. բարձր շնորհներուն համար։

Տ. ԳԷՈՐԳ Ա. Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ

Կիլիկիոյ նորընտիր Ս. Կաթողիկոսը երէկ հետևեալ հեռագիրները ընդունեցաւ։

«Ձերդ բարձր Սրբազնութեան Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան ընտրութիւնը ի բոլոր սրտէ կը շնորհաւորեմ, և սոյն կարևոր պաշտօնին մէջ ալ Ձեր կատարեալ յաջողութեան արժանանալը բարձրեալն Աստուծմէ կը հայցեմ։»

Սուլթան Կեսարիոյ
Տրդատ եպիսկ, Պալեան

«Սահէլի Հալէպի Շէհրիւարիւտէ Կաթողիկոսութ մագամը ալիսինէ ինթիխապը գուտսիյէթլէրի մուճիպը մէմնունիյէթ վէ շիւքրանըմըզ օլուպ րուհանի վէ ճիսմանի հէյէթլէրի իլէ ումում ճէմաաթ մարաֆըրնատ թէպրիքէ միւսարաաթ էյլէրիմ, օլպապտէ»։

Հալէպ Երմէնի մէրխասա վէքիլի
ՄԵՍՐՈՊ

«Ձեր բարձր Սրբազնութեան արժանաւոր ընտրութեան և Կիլիկիոյ Ս. Աթոռոյն բարձրացման առթիւ ուրախութեամբ սրտի կը փութանք ժողովրդովք հանդերձ շնորհաւորել աստուածատուր կաթողիկոսութիւն մաղթելով շնորհաբեր Աջոյդ ի համբոյր։»

Աւագերեց Ռուսճուգի
Կարապետ Պօղաճեան

Այս հեռագիրը ֆրանսատառ հայաբարբառ գրուած է։

Հեռագիր եկած է նաև Տիվրիկի առաջն. տեղապահ Տ. Գրիգոր քահանայէն։

Կրօն. Ժողովը այսօր հրաւիրուած է Նիստ գումարելու, Ս. Պատրիարքին նախագահութեամբ, որ ապա պիտի նախագահէ նաև Մայր Եկեղեցւոյ Դպրաց Դասու Տնօրէն խորհուրդին որ պիտի զբաղի իրեն դպրապետի մը ընտրութեամբ ևն։

—Տ. Բարթողիմէոս Արք. Զամինեան ևս, ընկերակցութեամբ իր անձնական քարտուղար Աղնիւ էֆ. Անարոնեանի չարաթ իրիկուն Կայս. Պալատ երթալով, Իֆթարի սեղանին մասնակցեցաւ։

—Հեռագիրը կ'ըսէ թէ Բայբուրդի առաջն. տեղապահ Արիստակէս վրդ. Խաչատուրեան իր պաշտօնատեղին հասեր է։

—Անցեալները Զալէլ անուն Նէնի Գաբու բնակող Գարահիսարցի աղջկան մը յունադաւանութեան դիմած ըլլալը գրեցինք։ Մեզի կ'իմացնեն թէ կիրակի օր պսակուած է այն յոյն երիտասարդին հետ որ առևթ տուած էր դաւանափոխութեան։ Կ'ըսուի թէ եթէ տանէրէց Տ. Ղևոնդ (ոչ Տ. Տրդատ) ուզէր համոզել, աղջիկը տեղի պիտի տար, որովհետև այս ամուսնութեան աղջիկէն աւելի մայրը յարած է եղեր։ Զենք գիտեր թէ մա՞յրն է կարգուողը, թէ աղջի՞կն է. մեզի լուր տուողը այս կէտը ճշդած չէ։ Ինչ որ ճշդուած է սակայն, սա է որ աղջկան պարագաները Տ. Ղևոնդին քանիցս կը Թախանցեն որ գայ աղջիկը համոզէ, սակայն բարի տէրտէրը՝ որ հիմա Գում Գաբուէն հեռացած է, մէճիտիյէ մը այցեգին կը պահանջէ։ Կը հարցունենք այս տէր հօր թէ մէկ մէճիտը՝ դործը լամուսնական հանդամանք մը ունենալուն համար իբրև միջնորդչէ՞ք ուզած է, չէ թէ իբրև կաշառք դրամ։ Եթէ այս վերջին պատճառին համար ուզած է, իրաւ որչնորհաւորելու է տէր պապան որ Բերաի կողմը անցնելով սուղ ժամանակի մը մէջ բաւական յառաջդիմութիւն ըրած է։

— Ս. Հայրապետը հրամայած ըլլալով Եւրոպայի Հայոց հոգևոր հովիւ Տ. Գէորգ եպիսկոպոս Իւթիւճեանի՝ իր արդեանց և ծախուց պիւտճէն հաղորդել Ս. Էջմիածին, Տ. Գէորգ եպիսկոպոս այս առթիւ իր եռամեայ պաշտօնավարութեան տեղեկագրին հետ հաղորդած է իր արդեանց և ծախուց հաշիւը, որմէ կ'երևայ թէ Եւրոպիոյ Հայոց հոգևոր հովիւը նիւթական խիստ անձուկ պայմաններու մէջ կը կատարէ իր պաշտօնը։ Տ. Գէորգ եպիսկոպոս արդարև կը փափաքի եղեր այցելել այլուր գտնուած ազգայնոց, սակայն առ ի չքոյէ դրամական դիւրութեանց ցարդ չէ կրցած։ Տ. Գէորգ եպիսկոպոսը փրայ վիճակին վրայ հրաւիրելով Ս. Հայրապետին ուշադրութիւնը, կը սպասէ նոր րամանի և անօրինութեան։ Միւս կողմէ Իւթիւճեան եպիսկոպոս ջերմ փափաք ունի կրթարան մը հաստատելու կարևոր կեդրոնի մը մէջ և այս նպատակով Եւրոպայնակ ունեւոր ազգայիններու դիմած՝ բայց քաջալերական պատասխան ստացած չըլլալով, այժմ սկսած է միևնոյն նպատակով բանակցիլ ռուսահայ անզաւակ մեծատան մը հետ, որուն անունը ցարդ անծանօթ մնացած է։ Վարժարանական խնդրոյ մասին ևս Տ. Գէորգ եպիսկոպոս դիմում ըրած է Ս. Հայրապետի հրահանգին։

—Ինչպէս գրեցինք, ասկէ առաջ Բերայի Եսայեան վարժարանի սաները իրենց միջև դրամական հանգանակութիւններ կատարած ըլլալով արդիւնքը յատկացուցած էին Կարնոյ երկրաշարժէն արկածեալներուն օգտին։

Այս անգամ ալ, հաճոյքով կ'արձանագրենք թէ Ղալաթիոյ նախակրթարանին աշակերտները, թուով ութսուն, գեղեցիկ մտածումը ունեցեր են իրենց միջև հանգանակութիւն մը ձեռնարկելով և 255.5 ղրշ.ի չափ, գումար մը գոյացուցած են զոր իրենց դաստիարակը՝ Կարապետ էֆ. Ստեփանեան խմբագրութեանս յանձնեց երէկ իրիկուն, հանգանակիչ մասնախումբին տրամադրութեան տակ դրուելու համար։

Ստուգիւ մատաղ հոգիներու կողմէ ցուցուած այս բարեսիրական փութկոտ եռանդը խրախուսական ու մխիթարական բան մը ունի իր մէջ, զոր կը փափաքինք տեսնել մեր բոլոր վարժարաններու աշակերտներուն քով ալ։

Ղալաթիոյ նախակրթարանի սանեւուն այս հանգանակութեան մէջ աչքառու պարագան սա է որ, հակառակ Թուով համեմատաբար քիչ ըլլալնուն, և հակառակ ուրիշ Թաղերէ ալ ինչպէս Բերայէն, Նիւթապէս համեստ դասակարգի պատկանելնուն, կը յաջողին առաւելագոյն արդիւնք մը առաջ բերել որ գեղեցիկ և օրինակելի բարի նախանձ մըն է։

Հանգանակութեան մասնակցող աշակերտներուն անունները ահաւասիկ.

Եղբարք Բէքմէզեան, Ռիմ 20ական Գրիգոր Չիլինկիրեան, Կարապետ Փափազեան 11ական։ Միհրան Թաթարեան, Գրիգոր Մխիթարեան, Եղբարք Փազանճեան 10ական. Խաչով Եաղուպեան 10,5. Կարապետ Բիւրքճեան, Պօղոս Նշանեան, Գրիգոր Նէտիգարտաշեան 6ական, Արմենակ Զօփուրեան 7,75. Միսակ Աբրոզոմեան, Երուանդ Ասլանեան, Կարապետ Մաքասճեան, Պօղոս Պալըգճեան Ալէքսան Տուֆենց, եղբարք Մարաքոսեան, եղբարք Նալպանտեան, Գարեգին Մազմանեան, Օննիկ Զարզէճեան 5ական ղրշ. Հմեում Ցակոբեան 6, Գարեգին Թաթարեան 6,25 զանազան աշակերտներէ 54.75, Դանիէլ էֆ. Տէօվլէթեան 10. ընդհ. գումար։ 255,25։

Ցիշեալ գումարը այսօր կը յանձնենք Հանգանակիչ Մասնախումբին։

ՀԱՅ ՀՌՈՄԷԱԿԱՆՆԵՐԷՆ

Սինոդին նիստերը վերջացած են կըսէ «Մէճմուայի Ախպար», և ընտրուած երեք առաջն. Թափուր վիճակներուն համար յարմար առաջնորդները։ Ասկից զատ, Սինոդը զբաղած էր նաև կրօն. և եկեղեցական կարևոր խնդիրներով, կատարեալ միաձայնութեամբ։

—Պէյրութի առաջնորդ Պետրոս Դեր. Աբրահամեան՝ որ ատենէ մը ի վեր Եւրոպա կը գտնուէր, ուրբաթ օր մայրաքաղաքս գալով, Կ. Պոլսոյ Պատրիարքին ներկայանալէ ետքը իրիկուան շոգենաւով մեկնէր է Պէյրութ։

—Այնթապի վարդապետ Մանուէլ վրդ. Պազիրկեան, ուրբաթ օր իր պաշտօնատեղին մեկնեցաւ։

—Մկրտիչ վրդ. Մուրատեան ալ Պէյրութի հոգևոր հովիւ կարգուած ըլլալով, մեկնած է մայրաքաղաքէս դէպի իր պաշտօնատեղին։

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Հանգուցեալ Գաբրիէլ էֆ. Յովսէփեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հետևեալ նուիրատուութիւններն եղածեն Հիւանդանոցիս.

Աղն. Գառնիկ էֆ. Յովակիմեան, Տէր և Տիկին Տիգրան էֆ Մանուկեան, Տէր և Տիկին Տօքթ. Նիկողոս էֆ. Եսայեան, Սարգիս էֆ. Յովակիմեան, Ցարութիւն էֆ. Յովակիմեան 108ական ղրուշ։

Երէկ հրատարակեցինք Ազգ. Հիւանդանոցի հոգաբարձութեան կողմէ խրկուած այն ազդը, որով կը ծանուցուէր արդիւնաւոր ուսուցչի մը, Յովհաննէս էֆ. Հինդլեանի, Ռէթէոս էֆ. Պէրպէրեանի յօրելեանի առթիւ ի նպաստ Ազգ. Հիւանդանոցիս հրատարակութեան տուած «փունջ» մանկավարժական բանախօսութեանց, առ նուն գրքին վաճառուիլ 5 ղրշ. գինով, Հիւանդանոցի գրասենեակին մէջ։

Եթէ վերյուշումը կ'ընենք այդ ծանուցման, անոր համար է որ կ'ուզենք կրկնել մեր յանձնարարութիւնները առ մասին՝ ամէն ընթերցողի մանաւանդ, սա կաղանդի օրերուն, ուր ամէն ոք կը խորհի՝ իր մէկ ընթերցասէր բարեկամին տալիք նուէրին վրայ։

Կը վստահացնենք որ «Փունջը» իր գեղեցիկ ումաքուր տպագրութեամբ և օգտակար պարունակութեամբ ինքնին կաղանդչէքի արժանի հատոր մըն է։

Եւ գնելով օրինակ մը անկէ՝ ինչպէս ըսինք երէկ, լումայ մը ձգած պիտի ըլլանք Ազգին տան գանձանակին մէջ, քաջալերած պիտի ըլլանք յարգելի ուսուցիչ մը, որ պիտի ուրախանայ թէ իր ջանքերը պարապ տեղ չեն վատնուած ազգին չատ մը պատարեալներու օգտին համա, ու այս ամէնուն հետ, կաղանդի նուէրի մը վրայ ընդ երկար խորհելու հարկ չպիտի մնայ։

ԳՐԱՍԷՐՆԵՐՈՒՆ

Պիմէն Գ. Զարդարեան պատիւ ունի ձեզ ծանուցանել թէ՝

ԶԱՐԴԱՐԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ

Կը շարունակէ վաճառել ամէն տեսակ գիրքեր անմրցելի աժանութեամբ և կատարել գիրքի և տպագրական գործերու ամէն տեսակ յանձնարարութիւններ գնահատելի ուղղամտութեամբ։

Զմրան եղանակին համար վէպերու ճոխ մթերք մը վարձքով հասարակութեան տրամադրութեան տակ դրուած է։

Լրագրա - գրական հաւաքածոներ, ամէն Թուականներու Արեւելք, 1887-96, Օրամթերմի 1892 - 96 եւ .եւ։

Կաղանդի առթիւ նուէրի օրացոյցեր և աղօթագիրքեր կազմերու այլազանութեամբ,

Դրատունս մասնաւորապէս կը զբաղի նամակագրոշմներու առևտուրով և կը գոհացնէ իրեն ուղղուած բոլոր հարցումներուն եթէ պատասխանի ծախուք (1 ղրշ. բուլ) ղրկուած ըլլայ։

ԱՌԱՆՑ ԴՐԱՄԻ ԳԻՐՔԵՐ բաւականաչափ նամակագրոշմներու փոխարէն որոնց արժէքը ձեռնհասօրէն կը գնահատուի։

Կ. Պոլիս, Զաքմաքճըլար Թիւ 50, աղբիւրին դէմ, 20—8

ԹԷԼԷԿՐԱՖ

ԼՕՆՏՐԱ 22 դեկտեմ.—Ինկիլիզ աաքիրի չէտին մուհարէպէլէրտէն սօնրա, Գօմանտան Տէվէթի րիճաթ իթտիրմիշլէր տիր, Պու մուհարէպէտէ 25 Պօէր 18 Ինկիլիզ եարալանմըշ տըր։

ՓԱՐԻՍ.— Սէն Բէթէրսպուրկտան պիլտիրիլտիկինէ կէօրէ, Ռուսիա վէ Իրան հիւքիւմէթլէրի արասընտա, հէր իքի մէմլէքէթ էմթաասընըն սէրպէսթճէ կիրմէսինէ տաիր պիր կիւմրիւք մուահէտէնամէսի իմզա իտիլմիշ տիր։

ՌՕՄԱ.— Մէպուսան մէճլիսի՝ մալիյէ նազըրընըն լաեիհալարընը գապուլ իթտիրքտէն սօնրա 58 րէյէ գարշը 84 րէյ իլէ հիւքիւմէթէ էմնիյէթ պէեան էյլէմիշ վէ յունուար նիհաեէթինէ գատար Թաթիլը յմիւզաքէրաթ իթմիշ տիր։

ՊԷԹԷՐՍՊՈՒՐԿ.— Գարա տաղ բրէնսի հազրէթլէրինին միղաճընտա ինհիրաֆ կէլտիկինէ մէալնի, ավտէթինի պիր գաչ կիւն թէէխիր էյլէմիշ տիր։ Մախտումը Բրէնս Միրգօ՝ եիւզպաշըլըգա թէրֆի օլունմուշ տըր։

ՎԱԼԲԱՐԷԶՕ.—Արժանթին հիւքիւմէթի՝ Շիլի հիւքիւմէթի նէզտինտէքի սէֆիրինի կէրի չաղըրմըշ տըրմամաֆիհ իքի հիւքիւմէթին սիեասի միւնասէպաթը հէնուզ քէսիլմէմիշ տիր։

ՍՕՖԻԱ.— Պուհրան քամիլէն զաիլ օլմուշ տըր։ Գարավէլօֆ գապինէսի՝ պիլա թէպէտտիւլ խաբէեի Թէքրար էլէ ալմըշ տըր. Սօպրանիէ մէճլիսի իսթիգրազ միւզաքէրաթընա եարըն պաշլաեաճագ տըր։ Պու տէֆա իսթիգրազ լաեիհասընըն գապուլ օլունաճաղը մուհադգագ կէօրիւնիւեօր։

ԼՕՆՏՐԱ.— Պուէնօս Այրէստէն աալընան թէլէկրաֆնամէլէրէ կէօրէ, Շիլի իլէ Արժանթին հիւքիւմէթլէրի արասընտա թէքէվվիւն իտէն իւսթիլաֆըն սուրէթը տօսթանէտէ հալլ ու թէսվիյէսի իչուն, Արժանթին հիւքիւմէթի նէզտինտէ իտիլէն զայրէթէ րաղմէն, Շիլի իլէ Արժանթին միւնասէպաթը քէսիլմիշ տիր։ Իքի թարաֆ՝ հարպ թէտարիքաթընա տէվամ իտիյօր։

ՎԷՃԷՔԻ ԹԷԼԷԿՐԱՖԼԱՐ

ՓԱՐԻՍ, 23 դեկտ.— Ռուսիա սէֆիրի իլէ Չին մէմուրլարը արասընտա Մանչուրի մուահէտէսի հագգընտաքի միւզաքէրաթա պաշլանըլըղը՝ Բէքինտէն պիլտիրիլիեօր։

ՍՕՖԻԱ.— Գարավէլօֆ էֆէնտի րիեասէթը վիւքէլատա իպգա իտիլմիշ տիր։ Մումաիլէյհ Սօպրանիէ մէճլիսինտէ՝ իսթիգրազ լաեիհասընը միւտաֆաա իտէճէք տիր։

ԼՕՆՏՐԱ.— «Տէյլի Մէյլ» կազէթասը՝ Պրիւքսէլտէ պիր մէնպաը մէվսուգտան ալտըղը րիվայէթ էյլէտիկի պիր թէլէկրաֆնամէտէ իսթինատէն րէիս Կրիւկէրին՝ Թէտգըգաթը միւթէագըպ, Պօէրլէրին պիլախէրէ Թաատիզընա վազըֆէթէ օլաճագ իսթիգլալիյէթը քամիլէն սուրէթէ նազար իթմէք շարթըյլա, վուգուպուլաճագ նիմ րէսմի պիր Թէքլիֆի գապուլ իտէրէք, սուլհ միւզաքէրաթընա պաշլամաղա մուվաֆագաթ էյլէտիկինի պէեան իթմիշ տիր։

ԳԱՏԸԳԻՒՂԻ ՄԵՐ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Մօտերս Գատը գիւղ, եկեղեցին դիմացը Չալըքճեան գեղչարանը կը գտնուի ամէն առտու, ուր կրնան գնել նաև ամսանորդագրուիլ փափաքողները։

ՇԱՔԱՐԱՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

1881էն ի վեր տեղական և եւրոպական շաքարեղէններ պատրաստող Ճիվան էֆ. Տավուտեան իր՝ Գումգաբու Սթասիոնի մօտ 27 Թիւ և Պալըգ-Բազարի գաւիվայրին վրայ գտնուող Թիւ 50 խանութներուն ու գործատունը արհեստին էն վերջին պահանջմանց համաձայն կանոնաւորուած է։ Հո'ն պիտի գտնէք ոչ միայն զանազան թարմ շաքարեղէններ և եւրոպական համեղ ըմպելիներ, այլ նաև էն. դժուարահաճ ճաշակներու գոհացում տուող, հարսանիքի և անուան տօնախմբութեանց համար յատկապէս պատրաստուած, ֆրանսական շաքարներ, բըթիֆուռ, ֆուռէ, ֆոնտան և այլն։ Ինչպէս նաև Բոնբոնեռի վերաբերեալ ամէն տեսակ խմորեղէններ։ Բերել տուած է նաև զարդարուն անդուսէ փանթէզի տուփերու և Թուղթերու մեծ մթերք մը։ Այս անգամ իր Ցարգոյ յաճախորդներուն կը ծանուցանէ թէ՝ $^0/_0$էն 30 զեղչով աբրամադիր է ծախելու։

10—24

ՍԱՐՐԱՖԻՅԷ

ԳԱԼԱԹԱ ՊՕՐՍԱՍԸ

Եսհ. Ումում. տիւն ազչ. գար.	27—$5^1/_2$
» » » էն նիւքսէք	27—7
» » » էն աշաղը	27—$3^1/_2$
Ռումէլի շըմէն. ազչմ. գըմա.	105—$^1/_4$
» » էն նիւքսէք	105—$^1/_2$
» » էն աշաղը	105—$^1/_2$

ՊԱՆԳԱ ԱԳՍԻՕՆԼԱՐԸ

Րէժի ագսիօնը Օս. լիր.	——
Սիկարէթ Ա.	—90
» Բ.	—48
Թրամվայ	5—70
Ժուխանա	1—45
Օսմանլը Թրամվայ	480—
Ասիւրանս	3—60
Գրէտի Մէնէրալ	—
Սօսիէթէ Օթօման Ինկ. լիր.	—
Լօրիոմ	49—50
Պանգ Նասիօնալ տը Կրէտ	408—50
Թրանսվաալ	98—
Րընթըմ Թանկյլաթը	463—
Գրէտի Ֆօնսիէ Էժիբսիէն	264—50
Անատօլը շըմ. ագսիօնը	9—70

ԱԳՉԷԼԷՐԻՆ ՖԻՑԱԹԸ

Օսմ. լիրասը 100 ղչ. տան	ղչ. բր.
Պէյազ մէճիտիյէ փարաը	108—05
Մէթալիք	99—
Ինկիլիզ լիրասը	110—08
Ֆրանսըզ ալթունը	87—33
Բոլ	90—20
Գրէմից ալթունը	51—06
Գարպօն գայմէսի	8—58

ԵՎՐՕՊԱ ՊՕՐՍԱՍԸ

Լօնտրա 21 Դեկտեմ.

Ինկ. էսհամը Ինկ. լիրասը	94—25
Օսմ. էսհամը աշըլը	24—37
» գարանթի	24—37
» » Բ	50—
« » Գ	26—75
Օսմանլը Պանգասը	11—25
Մըսըր Տուրկ. մութթահըտէ	107—
Քուվար իսթիգրազը	84
Գամպիօ Բարիզ 3 այ վատէ	25—$36^1/_4$

Բարիզ 21 Դեկտ.

Ֆրանս էսհ. $4^0/_0$ֆր.	100—42
» » $4^1/_2$ $^0/_0$	101—37
Եէնի Օսմ. էսհամը աշըլը	24—90
» » գարանթը	24—9.
Ռումէլի շըմէնտըֆէրի	105—50
Օսմանլը Րէժիսի էսհամը	311—
» Պանգասը	527—
Գրէտի Լիօնէ	1000—
Իթալիա էսհամը	101—05
Բոխօրիթէ Թիւրք	499—
Օսմանիյէ	—
Տուտան Օթօման	523—$^3/_4$
Սրանեօլ	75—93
Թրանսվալ	102—
Գամպիօ 3 այ վատէ	25—180
Գրէտի Ֆօնսիէ Էժիբսիէն	—
Շարթրէթ	80—

ԳԱՄՊԻՕ

Լօնտրա	110—10
Բարիզ 3 այ վատէլը	22—$81^1/_4$
Ֆիօրէն Մանտա	21—72
Վիէննա չէքի (գուբօն)	——

Պէրլին 18 Դեկտ.

Ռումէլի շըմէնտըֆ. (մարգ)	101—60
Լօնտրա իւզէրինէ գամպիօ	20—220

Վիէննա 20 Դեկտ.

Լօնտրա իւզէրինէ գամպիօ	239—10
Ռումէլի շըմէնտըֆէրի ֆր.	100—50
Օսմանլը Րէժի ագսիօնը	286—

ՄԱՆԶՈՒՄԷՆԻՆ ԹԷՖՐԻԳԱՍԸ (31)

ՄԻԽԷԼԼԻՖԼԷՐԻ

ՔՕՔԷՆ ԷՆՕԼ ԼՕՌԻ ՖԻԽՏԻՕՆ

ՓԻՔ ՍԷՐՍԷՐԻ

Պու արալըգ Մարքի իչէրի կիրտի, գարանլըգտա Մարքիզին սօլուգ չէհրէսինի ֆարգ իտէմէյէրէք.

—Պու սուդգաա պուրատա՞նըզ եարըլորսունուզ (Թրիպլիւսի կէօրէրէք), ա՞յ սիզ տէմի պուրատասընըզ՝ տէտի։

Թրիպլիւս—Իքի սաաթ մուգատտէմ պուրատան կէչէրքէն Մարքիզի կէօրտիւմ, պիր գաչ թավշան թագտիմ իթմէք իսթէտիմ իսէ տէ, հիչ րաամ կէթիրէմէտիմ։

Ֆօլպէր—Հազրէթլէն էօյլէ օլտու, լաքին սիզ պու աքշամ բաքալ էֆէնտի իլէ սաթրանճ օյնամա՞տընըզ մը։

Մարքի— օյնատըգ, ֆագաթ պիր աղ էվվէլ սավուշտու կիթտի։

Թրիպլիւս—Պէնտէնիզ տէ կիտէեիմ։

Մարքի— Պու վագըթ նէ՞րէյէ։

—Կիթմէլիեիմ, զիրա եարըն միւսաֆիրիմ վար....։

—Օ հալտէ ուղուրլար օլսուն։

Թրիպլիւս՝ Վիգօնթին գուլաղընա էկիլէրէք,

—Պու աքշամ Իթալիա եօլճուլուղունա չըգմազըընըզ եա՛...։

Թրիպլիւս կիթտի։

Ֆօլպէր՝ «ամուճաճըղըմ» տիյէ սէօզէ պաշլամագ իսթէտի իսէ տէ, Մարքի՝ սէօզիւնիւ քէսէրէք տէտի քի.

—Րճա իտէրիմ, սիւքիւթ իտինիզ, սիզտէն խօշնուտսուզըմ գաննը իտիյօրսունուզ, տօղրուսու եա՛, սիզին՝ տէլի Թրիպլիւստէն տահա տէլի օլտուղունուզը պիլմէզ տիմ։ Օ հէրիֆ՝ սէրսէրի, խանէպէր տո՛ւչ, ալըշմըշ, րուզկեարտա կէզէր եաշտա եաղմուրտա եաթար, հիչ Թէէսիրի օլմազ, Եէնիկէն իսէ, նազիք տիր, անը սիզ վիրգանէ էթմէլիսինիզ։

Լօրանս՝ եէրինտէն ղալդարագ, «մօսիէօ» տէեի պաշլամագ իսթէտի իսէ տէ, չիմարինէ գատար հիչ վիգօնթուն իսմինէ պիր տէ «մօսիէօ» իլավէ իտէրէք, զէվճէսինին եանընտա սէօյլէմէմիշ օլտուղունտան, Թարզը իֆատէսի տէհիշտիրէք տէտի քի.

—Ֆօլպէր՝ պունտան սօնրա սէնի վիգաէ իտէմէյէճէք տիր։

—Աճա՛իպ, նի՛չուն։

—Զիրա պիր գաչ կիւնէ գատար կիտէճէք տիր։

—Ֆօլպէ՞ր մի, օ՛, նա՛սըլ օլուր տա պանա չիմարինէ գատար սէօյլէմէտի։

Ֆօլպէր— Ամուճաճըղըմ...

Մարքիզ— Պու աքշամա գատար աղիմէթի մուսամմէմ տէեիլ իտի, պիր չօգ մէքթուպլար ալմըշ, Բարիզէ կիթմէք լազըմ օլտուղունը պիր աղ էվվէլ սէօյլէտի։

Մարքի—Կիտէճէկիմ ա՛, (Ֆօլպէրէ) կիտիեօրսուն հա՛, բէք ալէա, հայտէ սէֆէր չաթմօսա կիտէլիմ։

Ֆօլպէր՝ Մարքիզին պու գօմէտիսինէն միւթէէսսիր օլարագ, տուտագլարընը ըսըրըրըղ։ Մարքիզին եալանընը չըգարմագ ուհամմահաճագ,

Հէլէ Լօրանսըն պիր աղ էվվէլ սէօյլէտիկի (վազիֆէի մուգատտէսէի զէվճիյէթ) սէօզլէրինէ բէք սատըգ օլտուղունու անլայարագ, քէմալը մէէսսիւֆիյէթլէ Բարիզէ ավտէթէն պաշգա չարէ գալմատըղընը կէօրտիւ, հէր պիր քէլիմէտէ տուրարագ, Մարքիզէ ճէվապ վէրտի քի.

—Էվվէթ ամուճաճըղըմ, Բարիզէ ավտէթիմ լազըմ կէլտի... Մալիւմը ալինիզ օլտուղու իւզրէ, եալընըզ տօսթլուգ վէ մուհապպէթտէն պաշգա... իշլէր...

—Իշլէ՞ր մի հա՛ հա՛ հա՛, մաշաալլահ, պէք տէմէկ օլուր տա իշտէն մի պահս իտիեօրսուն։ Սէնէ կէլէճէկինի վատա իտիեօրսուն կա՛։

—Շիւպհէսիզ, ամուճաճըղըմ։

Մարքիզ՝ Մարքիզին գօլունա կիրտի. Բէօչքաէն չըգտըլար. չաթօյա կէլինճէյէ գատար, Մարքի իլէ Ֆօլպէր՝ միւքալէմէ, Մարքիզ իսէ՝ սիւքիւթ իտիյէրտի։ Մարքիզ՝ միւքալէմէյէ իշթիրաքինի իսթէմէզ իտիյօր իտի, Լօրանս՝ հէր նէ գատար Ֆօլպէրի աղիմէթ մէճպուրի իթմիշ իսէ իսէ տէ, մէրգումուն կէօսթէրիլէն հալը մուհալլէթչիքէնանէ՝ աշգընը քէամիլէն մահվ իթմէմիշ տի, աշգ՝ բէք չաբուգ վիճտանա պուլուր, կիւճլիւքլէ մահվ օլուր։

Լօրանսըն կէօնլիւնէ գարշու կէօսթէրտիկի մուգավէմէթ չաեանը Թազէ տիր տիր։ Տարէքսինէ եալընըզ գալտըղը, ուզուն միւտտէթ հէօնկիւր հէօնկիւր աղլամագլա Թէլէֆֆիւֆ սաթրա մուվաֆֆագ օլամատըղը սօնրա, քէնտի քէնտինէ.

(Տէվամը)

Գ. ԷՐՄԷՆԵԱՆ ՎԷ ՇԻՐՔԷԹԱՍԸ

ՊԼԷՑԻՒՔ ԷԼՊԻՍԷ ՏԷՊՕԶԻԹՕՍԸ

Սթամպօլտա Սուլթան Համամընտա Թօբալեան խանընտա Ն° 24

Էլպիսէ մաղազալարը միյանընտա էն էսկի վէ էն զիհատէ էհէմմիյեթլի վէ շէօհրէթլի օլան Թօբալեան խանընտաքի էլպիսէ մաղազասընըն էսկի նամ վէ շէօհրէթ վէ իտպարի վէ մէքեանը սալա թէպտիլ պէօնմամըշ օլտուղը կիպի սահիպօ վէ մուէսսիսի Գ. Էրմէնեան պիր գաթ տահա իհտիմամ վէ իհթիմամը իտարէի իսթիքամալ իլէ միւշթէրիլէր տիր։

Թօբալեան խանընտաքի մաղազա միւսթախտէմլէրինտէն պաղըլարընըն օ ձիվարտա մուխթելիֆ իսիմլէր իլէ միւձէտտիտէն աչըլըշ օլտուղլարը էլպիսէ մաղազալարընըն Թօբալեան խանընտաքի էլպիսէ մաղազասը իլէ ասլա վէ գաթիան իլթիպաս վէ միւնասէպէթլէրի օլմատըղընը սիպէթ վէ միւհթէրէմ միւշթէրիլէրիմիզին Թօբալեան խանընտաքի էլպիսէ մաղազասընա միւրաճաաթ իթմէլէրի թավսիէ վէ րիճա օլունուր։

ՖԻՑԱԹ ՄԱՔԹՈՒ

ԻԶՄԻՐԻ ԵՒ ՇՐՋԱԿԱՑԻՑ ՀԱՄԱՐ

ՏՕՔԹՕՐ

Եթէ կ'ուզէք առանց վնասակար նիւթեր պարունակելու ազնիւ սիկարի թղթեր ունենալ, ծխեցէ՛ք Ցովսէփ Էլակեօզեանի

ՏՕՔԹՕՐ

անուն բուն իտալական ամենաընտիր սիկարի թղթերը, որոնք եթէ ուրիշներէ ճշգրիտ առաւելութիւն մը ունին, այս է որ իր շահին մէկ մասը յատկացուած է տեղւոյս (Իզմիրի) Ներսէսեան Որբանոցին։ Ամէն Հայ զայն գործածելով, թէ՛ ուղղակի նպաստած կ'ըլլայ գթասիրական հաստատութեան մը և թէ իր պէտքը լրացուցած։

ՓՈՐՁԵՑԷ՛Ք ԵՒ ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ

Վաճառատունս կը գտնուի նաեւ ուրիշ սիկարի թղթեր։

ԹԷՅ, ԹԷՅ, ԹԷՅ

Հնդկաստանի և Չինաստանի ամենաընտիր ԹԷՅԵՐԸ բերել տուած եմ։ Ձմեռուան այս ցուրտ օրերուն շատ յարմար կուգայ ստամոքսներ տաքցնելու։ Անսպառ և մաքուր։

Դիմեցէ՛ք անգամ մը միայն, ու յետոյ փոյթեռանդն պիտի վազէք ինքնին։

Այս տեսակ գործերու մէջ իմ ունեցած բազմամեայ փորձառութիւնը կը բաւէ երաշխիք մը ըլլալ սիկարի թղթին և թէյին ազնուութեան։

Կը ծախուին՝

ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԵՒ ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԶԵՂՉ

ՄԻԱԿ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ

Իզմիր, Բէչտէրմալճըլար-Պաշը

ՅՈՎՍԷՓ ԷԼԱԿԷՕԶԵԱՆԻ

Վաճառատունը։

Տ. ՏԱՏՐԵԱՆ

ՏԻՇ ԹԱՊԻՊԻ

Գատը-Քէօյ իսկէլէ քէօշէսինտէ էրմէնի քիլիսէսի սօգաղընտա։

Հէր նէվի տիշ խասթալըգլարընը թէտավի իտէր, մուխթելիֆ մատտէլէրլէ տիշ տոլտուրուր (ալթուն, պլաթին վէ սաիրէ)։ Ֆիաթլարը միւթէտիլ տիր։ Միւրաճաաթ իտէնլէրին ճիւմլէսի մէմնուն գալըրլար։

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԿՈԿՈՆՆԵՐ ԵՒ ԱՂՕՏ ՆՇՈՅԼՆԵՐ

Բանաստեղծական սիրուն կտորներ ու հատուածներ, որոնց հեղինակներն են Կեսարիոյ Ս. Կարապետ Վանքի աշակերտներէն Բարսեղ էֆ. Պ. Իսպէնտէրեան՝ հեղինակ «Աղօտ Նշոյլներ»ու և Ե. Տ. Եղիազարեան՝ հեղինակ «Կոկոններ»ու։ Տարեգլխոյ առթիւ գրքերու սոլին մէջ, այս գեղեցիկ հրատարակութիւնք արժանի ընծայ մը կրնան ըլլալ։ «Աղօտ Նշոյլներ»ու հեղինակը 300 օրինակ նուիրած է Կեսարիոյ Ս. Կարապետի որբանոցին։ Կը գտնուի բոլոր հայ գրավաճառներու քով։ «Աղօտ Նշոյլներ»ու գինը 100 փարա, իսկ «Կոկոններ»ը 5 ղրշ.։ Մեծաքանակ գնողները պէտք է դիմեն Մեծ Աչըր էֆ. խան, թիւ 39։

Մ. ԱՆԹՈՒԱՆ ՄԱՔԱՍՏԱՐ

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Պահճէ-Գաբու, Գասապեան խան

Պատիւ ունի ծանուցանել Բերայի պատ. յաճախորդներուն թէ՝ եղած կրկնակի խնդրանքներուն զոհացում տալու համար, ատամնաբուժական նոր դարմանատուն մըն ալ Բերա Գանդլուք գեղարանին վրայ հաստատած է, ուր ամէն օր ժամ 8էն 12 (Ը. Ե.), կ'գտնուի։ Այս առիթով բերուած գործիքները ամենակատարեալ ըլլալով, ակռայի ամէն տեսակ գործողութիւնները մեծ դիւրութեամբ և առանց ցաւի ամենավերջին մեթոտով կը կատարուին։

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

Բ. Մ. ՊՕՂԱՃԵԱՆԻ

30 առ. 100 զեղչով

		ղրշ.	փր.
Ֆրանսերէն Ալֆապէ	Գին	1	20
Ֆրանսերէն ընդարձակ քերականութիւն	»	7	
Գրպանի բառարան ֆրանսահայ	»	5	
Լ'Էքօ տը Բառի, Ֆրանսերէն բառարանով	»	10	
Լ'Էքօ տը Բառի, լոկ Ֆրանսերէն	»	5	
Աշխարհաբար քեր. տարրական ընթացք	»	2	
Աշխարհաբար քեր. միջին բարձրագոյն ընթացք	»	4	
Աշխարհագրութիւն Ա. Պօղաճեանի	»	4	
Մէճմուէ, Օսմ. քաղ. օրինագիրք (անկեղչ)	»	20	
Ինքնապաշտպանութիւն գիշական, գաղղիական և միջանցքարբոքային ախտերու դէմ	»	6	

Միակ կեդրոնատեղի.— Զագմագճըլար Եօգուշ կազմարար Արշակ Մանուկեան, թիւ 10. գաւառներէ եկած յանձնարարութիւնք փութով կը կատարուին։

Սաղմոս կիսակաշի, 100 փարայ

Ծանօթ.—Գրավաճառներն եթէ սպառած է, ըսեն, մի՛ հաւատաք։

Մանզումէին բաժանորդ գրուիլ փափաքողներ, թող հաճին դիմել Սթամպօլ փողոց Ջրավաճառ Յակոբ աղայի, ուրկէ կրնան բաժանորդագրուիլ։ Թերթերը միշտ պիտի ստանան առանց թերենալ։

ԹԱՐԻԶ ՍԷՐԿԻՍԻ ՈՒՄՈՒՄԻՍԻ

1900

ՍԱՏԷ, ՄԷԹԻՆ, ՍԷՐԻ, ՀԱՖԻՖ

ԱՄԷՐԻԳԱՆԸՆ ԷՆ ՄԷՇՀՈՒՐ ՏԻՔԻՇ ՄԱՔԻՆԱՍԸ

ՆԻՒ-ՀՕՄ

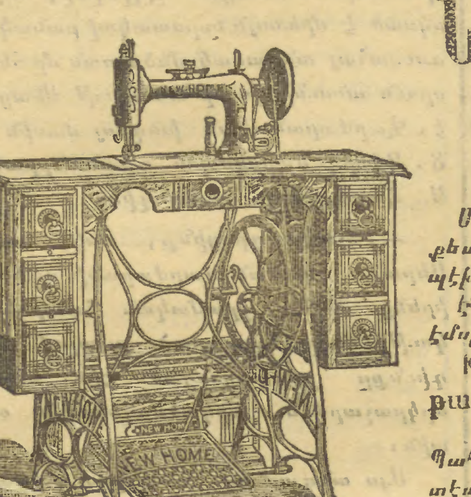

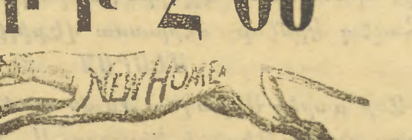

Մէզքիւր Սէրկիի Ումումիյէնտէ միւքեաֆաթը, HORS CONCOUR րէգապէթթէն գազանմըշ տըր։

Էն ուֆագ թէֆէրրուաթընա գատար էմսալսըզ թէքէմմիւլ իտէր։

Թիւրքիա իչիւն եէկեանէ աճէնթասը ԱՄԷՏԻՕ ՍԱԼՎԱԹՕՐ

Մէրքէզի ֆիրուխթը Սթամպօլտա, Պահճէ Գաբուսընտա, Համտիյէ ճատտէսի, Ն° 7 Թրամվէյ խաթթը իւզէրինտէ։ Շիֆֆէլէր Իզմիրտէ, Սելանիկտէ, Աթինա Գահիրէտէ վէ սաիրէ

ՊԱԼԳԱՆ

ՍՕՖԵԱՏԱ ՄԻԼԼԻ ՍԻԳՈՒՐԹԱ ՇԻՐՔԷԹԻ

ՍԷՐՄԱՅԷ, ԻՀԹԻՅԱԹ, ԹԷՄԻՆԱԹ ՖՐ. 7,500,000

1899տա մէրի իւլ իտրա էտիլէն սիկուրթասը պէտէլի	Ֆրգ.	19,534,276
» » եանկըն » »	»	460,267,203
» » » » պրիմի	»	1,433,965

Էօլիւմ իւզէրինէ վէ չօճուգլար իչիւն միւթէտիլ շէրայիթ իլէ սիկուրթա գապուլ իտէր։

Եանկըն էրզլէ հէր նէվի պինա վէ էշեա իւզէրինէ սիկուրթա գապուլ իտէր։

Նագլիյաթ էրզլէ տէնիզ մալ, էվրագը նագտիյէ վէ վափօր սիկուրթալարը գապուլ իտէր։

Հիսսէտարանա՝ 1896տա $18\frac{1}{2}$%, 1897տէ 18%, 1898տէ 18%, 1899տա 16% թէմէթթիւ թէվզի իթմիշ տիր։

Շիրքէթին Պանքէրլէրի (Տէբազաթէ Գրէտի Լիոնէ. / Լօնտրատա Անկլօ Աւուսթրիեան Պանգ, / Սօֆիատա Պանգ Նասիօնալ Պիւլկար։

Թաշրալար իչիւն միւսթախտէմ վէ միւֆէթթիշլէր գէֆալէթլի աճէնթէլէր արանըլըյօր

Թիւրքիա իչիւն ումումի աճէնթէ ԱՐՇԱԿ ՈՒՆՃԵԱՆ

Գալաթա Մերթեքեանի սօգագ, Ճէզայիր խան

Թիւրքիա իչիւն ումումի միւֆէթթիշ.— Ա. ԿԻՒՐԵՂԵԱՆ

ԷՃԶԱԽԱՆԷԻ ԹԻՒՐՔԻՒԷ

Սիրքեճիտէ քաին (Էճզախանէի Թիւրքիյէ) էսկիմը քիւշատընտան պէրի կէօսթէրտիկի ինթիզամ վէ տէգգաթ իլէ հէր նէվի րեչէթէլէրի ... վէ էճզախանէնին ... մաղազալարընըն միւսթահզարաթ ... մէքթէպի Թըպպիյէ ... միւշթէրիլէրինին ... հէր պիր թէլաֆէթէ ... ճէլպ իթմէքտէ տիր։

Մէզքիւր էճզախանէտէ քէաֆֆէի իլաճ վէ էտվիյէ ... իլաճլար ... վէ միւլայիմ ... միւշթէրիլէրին ... թէմին իթմէքտէ տիր։ 3—8

ՕԳՈՒԵՈՒՆՈՒԶ

Գումաշլարընըն տահա նէֆիսլիյի վէ էարզըն օլտուղու էլպիսէլէրին զարաֆէթ վէ մէթանէթլիյի ումումըն մէմնունիյէթինի մօճիպ օլան Գումաշճըլար չարշըսընտա, Թէրզի Պաշը սօգագընտա, 14 նումէրօլու ԿԱՅԾԷԹ նամ թէրզի մաղազասը սահիպի Գրիգոր Տր. Գասպարեան էֆ. պու տէֆա տախի ... միւնասիպէթիլէ հէր պիր ֆիաթէ վէ հէր պիր կուսթօյա էլվէրիշլի գումաշլար ճէլպ իթմիշ օլտուղունտան, ՈՒՃՈՒԶ, ՉԱՐԻՔ վէ ՄԷԹԻՆ էլպիսէ իսթէյէնլէր մէզքիւր մաղազայա պիր քէրրէ միւրաճաաթլարընտա ... մէմնուն գալըրլար։

ՔԻՄԻ ՊՈՒԼՄԱԼԸՇԸՆԸԶ

Աղզընըզըն գօգմամասընը, տիշլէրինիզին խասթալըգտան գուրթուլմասընը արզու իտէր իսէնիզ Պաղչէ Գափուսընտա Նիղոսեան գարշըսընտա 1 նումէրօլու մաղազանըն մախսուս տիշ թապիպի ԽԱՉԻԿ ԺԱՄԿՈՉԵԱՆ ԷՖԷՆՏԻՆԻ պուլմալըսընըզ։

Մումայիլէյհ Մէքթէպի Թըպպիյէի Շահանէտէն մէզուն օլուպ, հիչ պիր աղըր հիսս իթտիրմէքսիզին տիշ չէքմէքտէ մահիր պուլունտուղու պիր իլաճ իլէ ... էն չէթին տիշ աղըրըլարընը քէսմէքտէ, «օքսիժէն» կիպի հէր նէվի տիշ խասթալըգլարընը թէտավի իթմէքտէ էֆէնտիսի էն սօն ուսուլի իւզրէ վէ նէվ իճատ ալէթլար իլէ տիշ տոլտուրմագտա տըր։

Էնվայի թագմա տիշ վէ չէնէ իմալընտաքի մէհարէթի քեամիլէսի ումում միւշթէրիլէրինին հիւսնիւ թէվէճճիւհիւնի ճէլպ իթմէքտէ տիր։

Ճումաա կիւնլէրի մուայէնէխանէտէ ... Համամ ճատտէսինտէ, 15 նումէրօլու խանէտէ միւրաճաաթ իտէն ֆուգարայը մէճճանէն թէտավի իտէր։ Սապահլարը սաաթ $1\frac{1}{2}$ տա գատար վէ ագշամլարը տախի սաաթ 11 տէն սօնրա հէր վագըթ խանէսինտէ պուլունուր։

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԷՖ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ

Մումայիլէյհ՝ օն պիր սէնէ մուգատտէմ, Մէքթէպի Հուգուգը Շահանէտէն պա շահատէթնամէ, խուրուճ իթմիշ, վէ ղայրէթ ու խաթըրշինասլըղը հէր քէսին թէվէճճիւհ վէ էմնիյէթլէրինի գազանմըշ ... տըր։

Քէնտիլէրի հէր նէվ Շէրի, Հուգուգ, Ճէզա վէ Թիճարէթ տավալարընը տէրուհտէ իտէր։

Պիր մէյլաղը մալիւմ մուգապիլինտէ ալթը այլըգ վէ սէնէլիք ապօնէ գապուլ իտէր։

Տավալարը հագգընտա մէճճանէն մալիւմաթ ալմագ իսթէյէնլէրէ ... հէր կիւն ... սաաթ 2—6 տա վէ ագշամլարը տախի 9—11 է գատար խանէսինտէ պուլունուր։

Իսթարիխանէսի՝ Պապը Ալի ճատտէսինտէ Մուսուլ խանընտա 22, 23 վէ 24 նումէրօլը օտալար տըր։

ՍԿԻՒՏԱՐՑԻՆԵՐՈՒՆ

Անոնք որ կը փափաքին Մանզումէի բաժանորդ գրուիլ, կրնան դիմել Սելամսըզ, Պաղլա-Ճամի փողոց, կօշկակար Վահան էֆ. Սարըեանի խանութը, և ստանալ օրինաւոր ընկալագիրը։

ՍԻՆԿԷՐԻ

ՃՇՄԱՐԻՏ ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐԸ՝ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐՆ ԵՆ ԲՈՎԱՆԴԱԿ ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ

ՍԻՆԿԷՐԻ ընկերութիւնը իր հռչակաւոր մեքենաներէն մինչեւ ցարդ 18 միլիոն մեքենայ ծախած է։

ՍԻՆԿԷՐԻ ընկերութիւնը զանազան արուեստահանդէսներու մէջ 400է աւելի չքանշան և պատուոյ մրցանակ առած է։

Սոյն անհուն յաջողութիւնը զորս և ոչ մէկ ուրիշ ընկերութիւն կրցած է ձեռք բերել, ՍԻՆԿԷՐ մեքենայից գերազանցութեան արդիւնքն է։

Կեղծերէն զգուշացէք. Սինկէրի ճշմարիտ մեքենաները կը կրեն իրենց վրայ դիմաց զետեղուած յատկանիշը և կը ծախուին միմիայն ի վաճառատանց

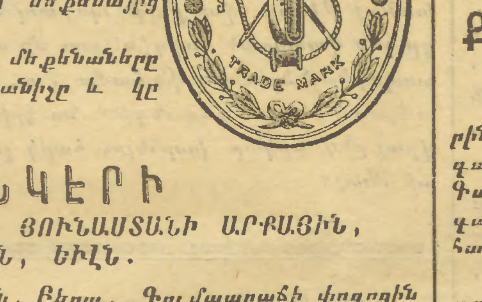

Ժ. ՆԱՅՏԼԻՆԿԵՐԻ

ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ ՎԵՀԱՓԱՌ ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ, ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ԱՐՔԱՅԻՆ, ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ԻՇԽԱՆԻՆ, ԵՒԼՆ.

Արեւելքի համար ընդհանուր վարչութիւն, Բերա, Գումպարաճի փողոցին անկիւնը գտնուած շէնքը։

Վաճառատունք ի Պոլիս՝ Բերա, Մեծ փողոց, Կալաթա Սէրայի Լիսէին դիմաց։ Ղալաթիա՝ Գարաքէօյ Թրամվէյի կայարանին դիմաց։ Պոլիս՝ Սուլթան Համամ և Սուլթան Պայազիտ։ Մասնաճիւղք՝ գաւառաց բոլոր քաղաքներուն մէջ։

ՀԱՃԻ ԿԱՐԱՊԵՏ ՊՕՅԱՃԵԱՆ ՕՂԼՈՒ

127, ԻՍԹԱՆՊՕԼՏԱ ՄԱՀՄՈՒՏ ՓԱՇԱ ՃԱՏՏԷՍԻ, 127,

Բէտէլիյէսինին մէվրուս պիր սանաաթը թէրագգիյէ ... ֆէննիյէ իլէ միւթէմէյյիզ պիր ... սէնէտէն պէրի ... պօյալարը էն զիհատէ սաղլամ ... Թիւրքիյէնին ... պօյալարը հէր նէվի ... թէլվին ... Թագլիտլէրինտէն սագընընըզ ... կէօնտէրիլիր։

ԹԱԳԼԻՏԼԷՐԻՆՏԷՆ ՍԱԳԸՆԸՆԸԶ 48—25

Տէր և Տնօրէն

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Յ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ

)(67)(

ԹԵՐԹՕՆ «ՄԱՆԶՈՒՄԷԻ ԷՖՔԵԱՐ»Ի

ՔԱՍԻՄ

ԺԱՌԱՆԳՈՐԴԸ

ՎԷՊ ՏՕՀՄԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԷ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ԺԳ.

Սրուակեանի տարփուհին՝ արդէն նստանորդի կին, դերձակուհիին ընթացքէն կը կասկածէր և երբ խօսակցութիւնը Հայերէնի դարձաւ, հարիւրին հարիւր վստահ ըլլալով որ աննպաստ հով մը կը փչէ իր նկատմամբ, երեսը թթուեցուց ու դժգոհ կերպարանք մը առնելով.

—Երթանք Սրտաչէս, ըսաւ գաղղիերէն, օրուան նորաձեւութեան համապատասխան ապրանք չի կայ հոս, բոլորն ալ այժմէութենէ ինկած մնացորդներ են։

Սրտաչէսի գործին չէր գար սակայն Տիկին Ծերունեանէն բաժնուիլ, քանի որ վարկը կոտրած էր ուրիշ դերձակուհիներու առջեւ և համեմատաբար չատ աժան գինով կրնար շրջազգեստ մը կարել տալ հոն։ Ուստի առանց կարեւորութիւն տալու ընկերուհիին աճապարանքին, պահանջեց տիկինէն որ աւելի մեծարժէքները ցոյց տայ։

—Ի՞նչ պիտի ընես այնչափ մեծարժէքը, էֆէնտի՛, ըսաւ դերձակուհին խօճը ծամծմելով, ան ալ կը բաւէ։

—Ստակովը չէ, ինչո՞ւ պէտք, քանի որ սուղնոցը կ'ուզեմ...։

Տիկին Ծերունեան ուրիշ կտոր մը տուաւ աղջկանը ձեռք, և երբ այս վերջինը լոյս աչքով զննելու համար պատուհանին առջեւ տարաւ կերպասը։

—Ո՞վ ներկայացուց քեզ այս աղջիկը հարցուց, հազիւ լսելի ձայնով։

—Ի՛նչ կայ որ, պատասխանեց Սրտաչէս նոյնպէս գաղտնի։

—Բան չկայ. աղէկ կը ճանչնա՞ս, ըսել կ'ուզեմ։

—Հարկա՛ւ, բայց պատճառ մը ունի անշուշտ ձեր այդ խորհրդաւոր հարցումը։

—Բնականաբար առանց պատճառի չէ, ես ալ մօտէն կը ճանչնամ այս բարի ծաղիկը և կը զարմանամ որ ի՞նչպէս հանդիպեր էք իրարու։

—Անարժէ՞ք աղջիկ է միթէ, հարցուց Սրտաչէս որ կը գուրգուրար ընկերուհիին վրայ և չափազանց զոհողութիւններով միայն յաջողած էր անոր հետ կենակցելու։

—Իմ գիտցածս երեք չորս երիտասարդ փճացուց։

Խորամանկ աղջիկը որ ջղային էր ամէն անբարոյ կիներու նման, թէեւ Հայերէն չէր հասկնար, սակայն կասկածելով որ դերձակուհին աննպաստ տեղեկութիւններ կու տայ իր նկատմամբ Սրտաչէսի, դիւահարի նման անոնց քով վազեց ու բուռն զայրոյթով Սրտաչէսի ձեռքէն բռնելով.

—Ի՞նչ կը խօսէիք այս տարրին կնոջ հետ, հարցուց։

—Ոչի՛նչ, շրջազգեստին ու կերպասներուն վերաբերեալ խօսքեր։

—Ամենեւին, բառ մը անգամ չի խօսեցաք կերպասի վրայ, այս վարնոց կինը արդէն ծանօթ է Բերայի մէջ։

Տիկին Ծերունեանի օգնական աղջիկը որ լաւ գաղղիերէն կը խօսէր։

—Վատը, տարրինը դուք էք, պատասխանեց գաղղիերէն, միթէ ամէն կին ձե՞զ կը նմանի։

Տարփուհին այս անգամ աղջկան օձիքէն փակչելով.

—Ես ինչպէս կին եմ, ըսէ՛ տեսնեմ, ես ինչպէս կին եմ։

—Դուք կիներու ամէնէն անարգը, ամէնէն ցածն ու ամէնէն անպարկեշտն էք։

—Վա՛յ, այս աստիճան նախատինք հէ՛։

—Աւելի՛ն կ'արժէք, քանի որ յանիրաւի նախատելու կ'ելլէք պատուաւոր կին մը։

Երկու աղջիկները իրարու հետ ծանր վէճի մը բռնուեցան և Տիկին Ծերունեան որ միշտ կը զգուշանար աղմուկէ ու գայթակղութենէ, հազար անգամ զղջալով անխոհեմութեանը վրայ, չարունակ կ'աղաչէր օգնականին որ կարճ կապէ։ Իսկ Սրտաչէս՝ չուարած այս երկու ամազոններու փոխադարձաբար ժայթքած նախատինքէն.

—Հանդարտեցէ՛ք մամզէլ, դուք ձեզի եկէք, հիմա ջիղերնիդ պիտի գրգռուի, կը կրկնէր։

—Կորսուէ՛, չնչոտեց տարփուհին, նախատական ակնարկ մը ուղղելով երիտասարդին, այսչափ բան կ'ընեն ինծի և դուն անտարբեր կը գտնուիս։

—Բայց օրիորդ...։

—Կորսուէ՛, ալ չեմ կրնար երեսը տեսնել քեզի պէս երկչոտ վատին։

Սրտաչէսի սիրտը կը տրոփէր անբարոյ աղջկան սպառնալիքին հանդէպ, արդեօ՞ք վայրկենական գրգռումի մը արդի՞ւնք էր անոր այս ընթացքը, թէ իրօք պիտի բաժնուէր իրմէ։

—Տե՛սար գլխուս բացած փորձանքը, տիկին, ըսաւ խօսքը դերձակուհիին ուղղելով։

—Փորձանքը այս չէ, այս կինը բացաւ, պատասխանեց դերձակուհին, արդէն սաորին արարածին մէկն է. ուր որ երթայ կռիւ կը հանէ, ամէն տեղէ վռնտուած էր, հիմա ալ քու օձիքդ փակեր է։

—Խօսքդ ճանչցիր տիկին։

Տիկին Ծերունեանի համբերութիւնն սպառելով.

—Խերը տես, ամիս մը եղբը քու ալ ըլլալիքդ գիտեմ, առ գնա, առ գնա՛, պակաս թող ըլլայ ձեզի պէս յաճախորդը, ըսաւ,

—Վա՛յ, հիմա ալ ինծի նախատինք չնչոտեց երիտասարդը, տարփուհիին աչքին երեւնալու համար ձայնը բարձրացնելով։

—Ելի՛ դուրս, սատակ տանտիրոջհին, չատ խօսք չ'ուզեր ելի՛ դուրս, պատուաւոր տեղ է հոս։

—Վա՛յ, ես անպատի՛ւ եմ գոչեց Սրտաչէս, ու աղջկան մեծագործութիւն մը ցոյց տալու կիրքով, ապտակ մը իջեցուց դերձակուհիին, որուն քիթէն անմիջապէս սկսաւ արիւն հոսիլ։

Այս անակնկալ յանդգնութիւնը մեծ իրարանցում մը առաջ բերաւ տան մէջ, աշկերտուհիներու ամէնէն ճարպիկը՝ ծառան մօտակայ ոստիկանատունը ղրկեց և Սրտաչէս՝ երբ անխոհեմութեան հետեւանքէն սարսափահար՝ ընկերուհիին հետ կծիկը դնել կը պատրաստուէր, ոստիկանութեան պաշտօնեան կեցուց զիրենք դրան առջեւ։

—Բայց իրաւունք չունիք զիս ճամբէս կեցնելու, ըսաւ։

—Նախ վեր ելլանք, անկէ ետքը կը խօսինք։

—Բայց կինս ջղային է, չի կրնար դիմանալ յուզումի։

(Շարունակելի)